

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

LKI.410.13.2.2024

Pan

Wojciech Legawiec

Prezes

Agencja Restrukturyzacji

i Modernizacji Rolnictwa

ul. Poleczki 33

02-822 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

zmienione zgodnie z treścią uchwały Zespołu Orzekającego Komisji Rozstrzygającej
w Najwyższej Izbie Kontroli z dnia 8 lipca 2025 r.

(znak: KPK-KPO.441.68.2025)

**P/24/065 Zapewnienie dostępu obywateli wykluczonych cyfrowo do środków
publicznych**

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Kielcach

ul. gen. T. Kościuszki 6, 25-310 Kielce

tel. 48412499100, lki@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: Agencja lub ARiMR), ul. Poleczki 33, 02-822 Warszawa.
Kierownik jednostki kontrolowanej	Wojciech Legawiec, Prezes ARiMR od 10 stycznia 2024 r. W okresie objętym kontrolą od 20 października 2020 r. do 9 stycznia 2024 r. stanowisko Prezesa ARiMR zajmowała Halina Szymańska.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Organizacja działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu cyfrowemu. 2. Realizacja zadań związanych z naborem i dystrybucją środków publicznych z zapewnieniem równego dostępu osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo. 3. Działania podejmowane w celu zapewnienia równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo.
Okres objęty kontrolą	2021-2024 (do dnia zakończenia czynności kontrolnych ¹) z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, jeżeli miały związek z przedmiotem kontroli.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ² .
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Kielcach.
Kontroler	1. Marzena Baradziej, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/130/2024 z 13 listopada 2024 r., 2. Krzysztof Kopeć, doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LKI/129/2024 z 13 listopada 2024 r., 3. Tomasz Majewski, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKI/128/2024 z 13 listopada 2024 r.

(akta kontroli str. 1-6)

¹ Czynności kontrolne zakończono 28 lutego 2025 r.

² Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Działania podejmowane przez Prezesów ARiMR wobec osób i podmiotów wykluczonych cyfrowo nie były wystarczające dla zapewnienia im równego dostępu do środków publicznych, o które można było wnioskować wyłącznie w systemach teleinformatycznych.

Pomimo tego, że Agencja przeprowadzała takie nabory już od 2018 r., a w *Strategii Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na lata 2023-2027*⁴ zaplanowano niemal w pełni cyfrową obsługę beneficjentów i zapewnienie elektronicznej formy wniosków na poziomie 95% w 2027 r., w latach 2021-2024 (do 30 listopada) w ARiMR nie podejmowano bezpośrednich działań mających na celu zidentyfikowanie, analizę oraz monitorowanie potrzeb i problemów, które w naborach przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych mogły osobom i podmiotom wykluczonym cyfrowo ograniczyć równy dostęp do środków publicznych.

W dokumentach strategicznych Agencji problematyka wykluczenia cyfrowego potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów miała charakter marginalny. Nie zaprojektowano w nich zadań ukierunkowanych na zapewnienie osobom i podmiotom wykluczonym w tym obszarze równych szans w dostępności do środków. Możliwość złożenia wniosków o wsparcie w postaci papierowej została zaplanowana wyłącznie w pilnej potrzebie udzielania wsparcia, tj. w sytuacjach losowych i nieprzewidywalnych, a nie w celu systemowego ułatwienia wnioskowania o środki osobom wykluczonym cyfrowo.

Choć w ARiMR przygotowano strukturę organizacyjną oraz opracowano wewnętrzne procedury umożliwiające realizowanie naborów wniosków o wsparcie wyłącznie w postaci elektronicznej, to przeznaczone do tego systemy wymagały usprawnień. Świadczą o tym m.in. wady, które uniemożliwiły pracę w systemach w takim stopniu, że aby kontynuować obsługę wnioskodawców zobowiązano pracowników Agencji do procedowania elektronicznych dokumentów w sposób naruszający regulamin naboru wniosków o wsparcie.

W Centrali ARiMR w ogóle nie uruchomiono stanowiska komputerowego z dostępem do internetu dla osób wykluczonych cyfrowo z powodów technicznych. Takiej pomocy nie zapewniono pomimo tego, że Centrala Agencji przeprowadzała nabór wniosków o wsparcie wyłącznie w postaci elektronicznej. Prezesi ARiMR nie zadbali również o zapewnienie takiego stanowiska w Podkarpackim Oddziale Regionalnym ARiMR⁵, chociaż powinno tam funkcjonować od 1 września 2016 r.⁶

Prezesi Agencji nie dysponowali żadnymi danymi o liczbie osób wykluczonych cyfrowo, które skorzystały lub wyraziły wolę skorzystania ze stanowisk komputerowych w punktach informacyjnych utworzonych w oddziałach regionalnych i biurach powiatowych. Nie posiadali także żadnych informacji, czy i w jakim zakresie takie osoby skorzystały z pomocy pracowników ARiMR, albo jakiego rodzaju pomocy potrzebowały. Całkowity brak analiz i monitoringu w tym obszarze był niespójny z zaprojektowaną cyfryzacją Agencji.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: *Strategia ARiMR 2023-2027*.

⁵ Dalej: POR ARiMR.

⁶ Uruchomiono w trakcie niniejszej kontroli w styczniu 2025 r.

W ramach naboru wniosków w *Działaniu 1 Wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury*⁷ ze środków Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności⁸ prowadzonego wyłącznie w systemie teleinformatycznym nie zawsze zapewniono zasady przejrzystości i równego traktowania wnioskodawców, pomimo podejmowania doraźnych działań, które miały umożliwić wnioskodawcom złożenie poprawnego wniosku o wsparcie. Działania zmierzające do udzielenia wsparcia wnioskodawcom, którzy nie potwierdzili w systemie zawarcia umowy z Agencją podjęto z nieuzasadnioną zwłoką nawet 617 dni. Po ponad dwóch latach od zakończenia naboru (do 26 listopada 2024 r.) nie przeprowadzono oceny wszystkich złożonych wniosków i nie podjęto ostatecznej decyzji co do ewentualnego wsparcia poszczególnych inwestycji. Proces obsługi wniosków o płatność był natomiast prawidłowy, z zastrzeżeniem wydłużonego czasu ich rozpatrywania. Prawidłowo i rzetelnie kontrolowano prawidłowość wykorzystania przekazanych środków publicznych.

W ARiMR nie prowadzono szkoleń wprost skierowanych do osób, które mogły mieć trudności z wnioskowaniem o środki w systemie teleinformatycznym z powodu braku umiejętności podstawowej obsługi urządzeń komputerowych czy praktycznego korzystania z zasobów stron internetowych. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że potrzebę takich szkoleń wyraziło ¾ ankietowanych wnioskodawców i beneficjentów ARiMR.

Żaden z audytów wewnętrznych przeprowadzonych w Agencji w latach 2021-2024 (do 30 listopada) nie dotyczył problematyki wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów. Zagadnienie to nie było uznane za obszar ryzyka w analizach poprzedzających przygotowanie planów audytów.

Współpraca Prezesa ARiMR z ministrami właściwymi do spraw rolnictwa i do spraw cyfryzacji w okresie objętym kontrolą nie dotyczyła bezpośrednio kwestii zapewnienia osobom i podmiotom wykluczonym cyfrowo równego dostępu do środków publicznych.

⁷ Dalej: *Działanie 1*.

⁸ Dalej: KPO.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁹ kontrolowanej działalności

OBSZAR 1. Organizacja działań związanych z przeciwdziałaniem wykluczeniu cyfrowemu

Opis stanu faktycznego

1.1. Nabory wniosków w postaci elektronicznej wyłącznie w systemach teleinformatycznych przeprowadzane były przez Agencję od 2018 r. Do 30 listopada 2024 r. w ARiMR przeprowadzono 157 takich naborów, w tym w roku: 2018 – osiem, 2019 – siedem, 2020 – osiem, 2021 – osiem, 2022 – 12, 2023 – 37 i 2024 – 77.

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) w ARiMR nie podejmowano bezpośrednich działań w celu zidentyfikowania potrzeb i problemów, które w naborach przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych mogły osobom wykluczonym cyfrowo ograniczyć równy dostęp do środków publicznych.

(akta kontroli str. 48 plik 012, 015, 50 pliki 060-068, 83 plik 665)

Jako działania realizowane w ARiMR, mające na celu zidentyfikowanie poziomu wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów środków publicznych wypłacanych przez Agencję, Dyrektor Departamentu Audytu Wewnętrznego (dalej: Dyrektor DAW) oraz pełniący obowiązki Naczelnika Wydziału Analiz i Strategii (dalej: Naczelnik WAIŚ) wskazali funkcjonowanie od 1 września 2016 r. punktów informacyjnych we wszystkich oddziałach regionalnych i biurach powiatowych ARiMR, argumentując to tym, że mogły z nich korzystać osoby wykluczone cyfrowo. Monitoring działalności tych punktów prowadzony był w Departamencie Analiz i Sprawozdawczości (dalej: DAiS) poprzez kwartalne raportowanie liczby udzielonych porad.

Naczelnik WAIŚ poinformował jednocześnie, że monitoring działalności tych punktów prowadzony przez DAiS odnosił się do wszystkich zrealizowanych porad i uniemożliwiał podanie liczby porad udzielonych osobom wykluczonym cyfrowo.

(akta kontroli str. 48 plik 012, str. 83 plik 665)

Pełniący obowiązki Dyrektora DAiS wyjaśniła, że w opracowywanych w DAiS raportach kwartalnych z działalności punktów informacyjnych nie wyodrębnia się porad udzielonych osobom wykluczonym cyfrowo i na ich podstawie nie jest możliwe zidentyfikowanie poziomu wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów środków publicznych wypłacanych przez Agencję.

(akta kontroli str. 8)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że działalność punktów informacyjnych, polegająca na udzielaniu porad, nie pozwalała na wymierne i rzetelne diagnozowanie, analizowanie ani monitorowanie problemu wykluczenia cyfrowego i związanego z tym ograniczenia w dostępie do środków publicznych. Sporządzane w DAiS kwartalne raporty z obsługi punktów informacyjnych nie zawierały danych o liczbie porad udzielonych osobom wykluczonym cyfrowo ani żadnych innych informacji dotyczących tej problematyki. Bez zidentyfikowania skali problemu wykluczenia cyfrowego w społeczności potencjalnych

⁹ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

beneficjentów Agencji nie sposób analizować ani monitorować zmian w tym obszarze.

(akta kontroli str. 81 pliki 628-643, str. 88 plik 771)

W zakresie braku bezpośrednich działań ukierunkowanych na diagnozowanie, analizę i monitorowanie wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów Agencji w celu zapewnienia im równego dostępu do środków publicznych, Prezes ARiMR wyjaśnił, że wprowadzenie zasad i warunków składania wniosków oraz obsługi spraw za pomocą systemu teleinformatycznego wynikało z przepisów, co oznacza, że *projektowane przepisy były objęte zarówno tzw. uzgodnieniami międzyresortowymi (w tym minister ds. cyfryzacji) jak również konsultacjami publicznymi z organizacjami i instytucjami. Takie konsultacje były prowadzone przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi (projektodawca) z ok. 140 podmiotami. Na etapie konsultacji bez wątpienia analizowane były kwestie związane ze zidentyfikowaniem poziomu wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych wnioskodawców i beneficjentów środków publicznych wypłacanych z budżetu WPR¹⁰. (...) Agencja stosuje przepisy o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych (...). (...) Wdrażając (...) wymagania dostępności cyfrowej, należy uznać, że zapewniono równy dostęp do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo. (...) Osoby, które nie posiadają dostępu do Internetu, komputera czy telefonu mogą zgłosić swoje uwagi w naszych placówkach (...). Jesteśmy także obecni na wielu przedsięwzięciach o charakterze edukacyjno-targowo-wystawienniczym (...). Osoby posiadające dostęp do telefonu mogą ponadto skorzystać z pomocy dzwoniąc na numer bezpłatnej infolinii ARiMR. Są to doskonałe źródła identyfikowania problemów dotyczących np. poziomu wykluczenia cyfrowego czy powzięcia informacji o ograniczonym dostępie do środków oferowanych przez ARiMR.*

Prezes ARiMR zwrócił ponadto uwagę na wyniki badań *Polska Wieś i Rolnictwo z 2024 r.*, z których wynika, że: *Rolnicy załatwiający sprawy w jednostkach ARiMR pozytywnie ocenili możliwość złożenia wniosku przez Internet, bardzo dobrze i dobrze oceniono na poziomie 81,2% (...).*

(akta kontroli str. 17-33)

Najwyższa Izba Kontroli nie kwestionuje prawidłowości ani zasadności konsultacji prowadzonych przez inne podmioty na etapie projektowania przepisów. Zwraca natomiast uwagę, że Prezes Agencji nawet gdyby mógł uzyskać historyczne dane statystyczne to w związku z tym, że w okresie objętym kontrolą nie identyfikował, nie analizował ani nie monitorował potrzeb osób wykluczonych cyfrowo, nie miał aktualnej wiedzy w tym obszarze. Taka wiedza nie była gromadzona w punktach informacyjnych, które właściwie wykorzystane mogły dostarczać danych o skali wykluczenia cyfrowego wśród klientów ARiMR i ich potrzebach związanych z tym wykluczeniem. W sytuacji organizowania naborów wyłącznie elektronicznie, diagnozowanie i monitorowanie wykluczenia cyfrowego i potrzeb osób nim dotkniętych powinno być realizowane.

1.2. Organizację i tryb pracy ARiMR określono w zarządzeniach Prezesa ARiMR w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego¹¹ oraz w wewnętrznych

¹⁰ Wspólna Polityka Rolna.

¹¹ W okresie objętym kontrolą obowiązywały: zarządzenie nr 14 z dnia 13 lutego 2019 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego ARiMR oraz zmieniające: nr 104 z 21 sierpnia 2019 r., nr 111 z 30 sierpnia 2019 r., nr 26 z 5 marca 2020 r., nr 62 z 22 maja 2020 r., nr 86 z 3 lipca 2020, nr 97 z 31 lipca 2020 r., nr 103 z 17 sierpnia 2020 r., nr 108 z 8 września 2020 r., nr 122 z 27 października 2020 r., nr 131 z 12 listopada 2020 r., nr 139 z 26 listopada 2020 r., nr 22 z 1 marca 2021 r., nr 70

regulaminach komórek organizacyjnych Centrali. W okresie objętym kontrolą, od 25 sierpnia 2022 r., objęte kontrolą zadania powierzono do realizacji Departamentowi Oceny Projektów Inwestycyjnych (DOPI)¹² oraz Departamentowi Działań Inwestycyjnych (DDI)¹³. Od 11 grudnia 2023 r., w miejsce DOPI i DPT utworzono Departament Oceny Projektów i Pomocy Technicznej (DOPIPT) w celu realizacji zadań m.in. w ramach części inwestycji KPO¹⁴. Z dniem 2 września 2024 r., udzielanie pomocy w ramach programów finansowanych ze środków UE¹⁵ ponownie powierzono DOPI, rozdzielając DOPIPT). Do zadań DOPI (DOPIPT) w okresie objętym kontrolą należało m.in.:

- przygotowanie naboru (ogłoszenie, opracowanie, aktualizacja procedur, ich implementacja i obsługa w systemach informatycznych, udział w przygotowaniu założeń do systemów informatycznych, informowanie o zasadach przyznawania i wypłaty pomocy) - Wydział Procedur i Odwołań Projektów Inwestycyjnych;
- rozpatrywanie wniosków o przyznanie pomocy/dofinansowanie, o ponowną ocenę, przygotowywanie i zawieranie umów, rozpatrywanie wniosków o aneks, ich przygotowywanie - Wydział Oceny Projektów Inwestycyjnych I i II;
- rozpatrywanie wniosków o płatność, sporządzanie zleceń płatności - Wydział Autoryzacji Projektów Inwestycyjnych I i II;
- prognozowanie wydatkowania środków, monitorowanie wykorzystania limitów, przygotowywanie założeń, testowanie, doskonalenie systemów informatycznych, obsługa zgłoszeń i wsparcie techniczne w zakresie użytkowania systemów – Wydział Wsparcia Informatycznego i Monitoringu.

Zadania w zakresie działań informacyjnych dotyczących programów i naborów, należały m.in. do DOPI. Informacje zamieszczano na stronie internetowej Agencji, w ogłoszeniach Prezesa ARiMR i sekcji *Aktualności*. Działania informacyjne pracownicy DOPI prowadzili też w ramach indywidualnej komunikacji z potencjalnymi wnioskodawcami i beneficjentami, telefonicznie i pisemnie w formie papierowej i elektronicznej. Politykę informacyjną realizowano też za pośrednictwem prasy, radia, telewizji, internetu oraz spotkań podczas wydarzeń targowo-wystawienniczych. W Biurze Prasowym ARiMR (BPr) powyższym zakresem zajmowało się 14 osób.

(akta kontroli str. 36, str. 76 pliki 535-575, str. 83 pliki 665, str. 87-88 pliki 747-756, 758, 772-773, str. 340-341)

z 28 lipca 2021 r., zarządzenie nr 93 z 7 września 2021 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego ARiMR oraz zmieniające: nr 28 z 7 marca 2022 r., nr 108 z 25 sierpnia 2022 r., nr 138 z 6 grudnia 2022 r., nr 3 z 10 stycznia 2023 r., nr 30 z 9 marca 2023 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego ARiMR oraz zmieniające: nr 59 z 18 maja 2023 r., nr 174 z 11 grudnia 2023 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego ARiMR oraz zmieniające: nr 44 z 26 kwietnia 2024 r., nr 50 z 21 maja 2024 r., nr 63 z 17 czerwca 2024 r. i nr 95 z 2 września 2024 r. w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego ARiMR.

¹² Dotyczy wsparcia mikro, małych i dużych przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego oraz dużych przedsiębiorstw, tworzenia centrów przechowalniczo-dystrybucyjnych produktów rolnych.

¹³ W zakresie wymiany pokryw dachowych, rolnictwa 4.0 i wymiany słupów nośnych impregnowanych kreozotem na plantacjach chmielu.

¹⁴ A1.4.1 *Wsparcie dla mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury*.

¹⁵ Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) - części 1, 2, 3, 4 inwestycji A1.4.1, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020 (PROW 2014–2020) – działanie 4.2; Planu Strategicznego dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027 (PS 2023–2027) – interwencje 10.6.1, 10.7.1.

Rozpatrywanie skarg i wniosków w ARiMR zgodnie z odpowiednimi zarządzeniami Prezesa ARiMR¹⁶ i zakresami obowiązków, w latach 2021-2024 realizowali: do 26 października 2021 r. – wyznaczeni pracownicy Departamentu Kontroli Wewnętrznej, do 29 lipca 2024 r. – pracownicy Biura Prezesa, a od 30 lipca 2024 r. – pracownicy Departamentu Prawnego. W okresie objętym kontrolą zadania te realizowało od siedmiu do 10 pracowników, a wg stanu na 30 listopada 2024 r. – czterech.

(akta kontroli str. 83 plik 665, str. 87-89 pliki 747-756, 767, 774)

W proces naboru wniosków w ramach *Działania 1* zaangażowano w latach 2021-2024¹⁷ odpowiednio: 10, 13, 13 i 10 pracowników, z tego dziewięciu wykonywało zadania w całym tym okresie i nie podlegało rotacji. Oceną wniosków zajmowało się 35, 33, 33 i 31 pracowników DOPI, z tego 26 w całym tym okresie, a ich zatwierdzaniem – 16 w latach 2021-2022, 14 w 2023 i 19 w 2024 r., z tego dziewięciu nie podlegało rotacji stanowisk.

Rozpatrywanie skarg i wniosków w ww. okresie powierzono do realizacji odpowiednio: dziewięciu, siedmiu, siedmiu i 10 pracownikom, z tego czterech realizowało to zadanie w całym ww. okresie. Działaniami informacyjnymi zajmowało się: w 2022 i 2023 r. – czterech pracowników.

Wszystkim pracownikom zaangażowanym w realizację tych zadań powierzono je na piśmie, z zapewnieniem systemu zastępstw. Żaden z pracowników nie realizował zadań w zakresie współpracy z organami administracji publicznej, w tym w obszarze wykluczenia cyfrowego¹⁸.

(akta kontroli str. 83 plik 665, str. 87-88 pliki 747-756, 767)

Uprawnienia pracowników DOPI do realizacji ww. zadań wynikały: z ich zakresów obowiązków, pełnomocnictw i upoważnień, zakończonych egzaminem szkoleń z procedur obsługi wniosków o wsparcie i autoryzacji płatności¹⁹. Ponadto przed rozpoczęciem weryfikacji wniosków, w dniach 12-13 września 2022 r. przeprowadzono szkolenie zespołowe²⁰. Uprawnienia wynikały ponadto z dostępów do systemów informatycznych (ról przydzielonych pracownikom w tych systemach) oraz szkoleń w tym zakresie.

Pracownicy zajmujący się oceną wniosków (o objęcie wsparciem, o zmianę umowy, o płatność) przed przystąpieniem do realizacji zadań otrzymali instrukcje użytkowania do systemów wspomagających i odbyli szkolenie z obsługi systemów wspomagających.

¹⁶ Nr 85/2020 z dnia 1 lipca 2020 r. w sprawie zasad przyjmowania, rozpatrywania i załatwiania skarg, wniosków i petycji w Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, a następnie nr 121/2021 z dnia 27 października 2021 r., 81/2024 z dnia 30 lipca 2024 r., 108/2024 z dnia 15 października 2024 r.

¹⁷ Na 31 grudnia w latach 2021-2023 i na 30 listopada 2024 r.

¹⁸ Zadanie to może być realizowane w ramach przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek (smart villages) mających na celu wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystracającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego, obecnie nie jest jednak realizowane.

¹⁹ Przedstawiono wykaz 61 przeszkolonych pracowników którzy złożyli egzamin w zakresie obsługi wniosków o wsparcie w okresie od 14 października 2022 r. do 12 sierpnia 2024 r. oraz 21 pracowników, którzy zdali egzamin z obsługi wniosku o płatność w okresie od 22 czerwca 2023 r. do 12.11.2024 r.

²⁰ 12-13 września 2022 r. - w zakresie horyzontalnej procedury przyznawania pomocy i przebiegu procesu w systemie KPH-611-614-ARiMR dla 59 osób oraz w dniu 15 czerwca 2023 r., w zakresie KPH-611-435-ARiMR dla 18 osób.

(akta kontroli str. 75 pliki 514-515, str. 83 plik 665, str. 88 pliki 759-766, 768)

Pracownikom, przed dopuszczeniem do przetwarzania danych osobowych nadawano upoważnienia ogólne. Pracownicy zobowiązywali się do zachowania w tajemnicy/poufności przetwarzanych danych osobowych. Zasady dotyczące bezpieczeństwa danych osobowych w ARiMR uregulowano w *Regulaminie ochrony danych osobowych* oraz *Regulaminie użytkownika*²¹. Warunkiem uzyskania podstawowego dostępu do systemu teleinformatycznego było odbycie szkolenia wstępnego, a do zaawansowanych funkcjonalności – zdanie egzaminów. Przyjęte zasady zapewniały ochronę danych osobowych wnioskodawców. Badanie próby spraw pracowników obsługujących wnioski o wsparcie wykazało, że w okresie, w którym podpisywano dokumenty, wszyscy mieli ważne kwalifikowane podpisy elektroniczne.

(akta kontroli str. 75 pliki 516-521, str. 81 pliki 624-625, str. 83 pliki 665, 667-668, str. 88 plik 769-770, 1076)

Na każdy rok przygotowywano *Plan postępowania z ryzykiem bezpieczeństwa informacji w Departamentach i Biurach Centrali ARiMR*. Zbiory ryzyka analizowano pod kątem: utraty dostępności lub poufności informacji i integralności danych. W 2021 i 2024 r. nie stwierdzono ryzyka przekraczającego poziom akceptacji. Poziom ten przekroczyło w 2022 r. 2,2% a w 2023 r. – 0,9% analizowanych przypadków. Jedno (w 2023 r.) dotyczyło bezpieczeństwa informacji, a pozostałe wynikały z konfliktu na Ukrainie. W ARiMR opracowano *Regulamin zarządzania incydentami*, określający zasady reagowania, minimalizujące ryzyko utraty integralności, dostępności lub poufności informacji²². W *Regulaminie użytkownika* określono zasady zgłaszania zdarzeń o naruszeniu bezpieczeństwa, niewłaściwym funkcjonowaniu oprogramowania, słabości systemu teleinformatycznego. Przyjęty tryb umożliwiał szybkie podejmowanie działań korygujących.

(akta kontroli str. 75 pliki 520-521, str. 85 plik 706, str. 89 pliki 789-792)

Regulamin wyboru przedsięwzięć (dla *Działania 1* KPO, dalej: Regulamin) określał m.in. kryteria premiujące, sposób składania wniosku i korespondencji (przez PUE). Zakładał jednokrotne wezwanie do uzupełnienia i korekty wniosku, jednokrotne wezwanie do złożenia wyjaśnień. Określał termin rozpatrzenia wniosków (90 dni od dnia zakończenia naboru²³) i rozpatrzenia wniosku o ponowną ocenę (14 dni). Dniem zawarcia umowy była data potwierdzenia odczytania pisma, przesłanego przez PUE, w terminie 14 dni od dnia otrzymania. W razie braku potwierdzenia odczytania pisma, umowę należało uznać za niezawartą.

(akta kontroli str. 178-189)

W Agencji wprowadzono procedury: *KPH-611-614-ARiMR Obsługa wniosku o objęcie wsparciem oraz umowy (...) ze środków planu rozwojowego KPO – dalej: Procedura 614; KPH-611-435-ARiMR Obsługa wniosku o płatność (...) ze środków*

²¹ Stanowiące załączniki nr 5 i 14 do zarządzenia Nr 51/2024 Prezesa ARiMR z dnia 23 maja 2024 roku w sprawie wprowadzenia Polityki bezpieczeństwa informacji w ARiMR, zał. Nr 5. Poprzednio kwestie te regulowało zarządzenie nr 78/2019 z 3 czerwca 2019 i zarządzenie zmieniające - nr 48/2022 Prezesa ARiMR z dnia 11 kwietnia 2022 r.

²² Zał. Nr 8 do Polityki bezpieczeństwa informacji w ARiMR, wprowadzonej zarządzeniem Prezesa ARiMR nr 51/2024 z 23 maja 2024 r. Poprzednio kwestie te regulowało zarządzenie nr 78/2019 z 3 czerwca 2019 r. i zarządzenie zmieniające - nr 48/2022 Prezesa ARiMR z dnia 11 kwietnia 2022 r.

²³ Z zastrzeżeniem czasu na uzupełnienia i wyjaśnienia.

planu rozwojowego KPO - dalej Procedura 435; Instrukcję stanowiskową dla działania 1 dot. KPH-611-614-ARiMR – dalej Instrukcja do Procedury 614; Instrukcję stanowiskową dla działania 1 dot. KPH-611-435-ARiMR – dalej Instrukcja do Procedury 435. Ich zapisy był spójne z zapisami Regulaminu.

Sposób przydzielania pracownikom wniosków w celu ich rozpatrzenia określono w *Instrukcji do Karty weryfikacji wniosku o objęcie wsparciem (KPO)*. Co do zasady, miał być weryfikowany przez jednego pracownika (*Weryfikującego*), ale ze względu na specyfikę i wartość przedsięwzięć, część projektów oceniana miała być także przez *Nadzorującego pracę weryfikującego*, zgodnie z *zasadą dwóch par oczu*. W badanej próbie spraw, każda oceniana była przez jednego pracownika, a ocena podlegała następnie zatwierdzeniu przez Naczelnika WOPP, DOPI lub Zastępcę Kierownika BWI. W Instrukcji wskazano, że wniosek o ponowną ocenę przekazywany jest do innego wydziału niż ten, który dokonał pierwotnej oceny, a w przypadku działań obsługiwanych przez BWI - pracownikowi, który nie brał udziału w pierwotnej ocenie. Procedura 435 przewidywała, że czas rozpatrzenia wniosku o płatność wynosi do 2 miesięcy od dnia jego złożenia (z zastrzeżeniem czasu na przekazanie uzupełnień, wyjaśnień, usunięcia braków). Karta weryfikacji wniosku miała być opatrzona podpisem osoby weryfikującej i nadzorującej.

(akta kontroli str. 75 pliki 522-523, str. 83-85 pliki 665, 669-702, 709-710, str. 178-189)

W przypadku odrzucenia wniosku o płatność, przepisy dot. KPO i postanowienia umowy nie przewidywały ponownej oceny ani innych środków zaskarżenia. Zgodnie z umową, w sprawach nieuregulowanych, zastosowanie miały reguły i zasady wynikające z planu rozwojowego, ustawy, rozporządzenia, odpowiednie przepisy prawa Unii Europejskiej oraz aktów prawa krajowego, w szczególności ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny²⁴.

(akta kontroli str. 83 plik 665)

W ARiMR nie opracowywano odrębnych procedur w zakresie pomocy wnioskodawcom wykluczonym cyfrowo w kontekście naborów wniosków przeprowadzanych wyłącznie w postaci elektronicznej w systemie teleinformatycznym.

1.3. Po 1 stycznia 2021 r. w Centrali ARiMR nabór wniosków o wsparcie w postaci elektronicznej wyłącznie w systemach teleinformatycznych został przeprowadzony w okresie od 17 października 2022 r. do 18 listopada 2022 r. w *Działaniu 1* realizowanym w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności²⁵: Wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na wykonywanie działalności w zakresie przetwórstwa lub wprowadzania do obrotu produktów rolnych, rybołówstwa lub akwakultury²⁶.

Do złożenia i obsługi dokumentów w wyżej wymienionym naborze wykorzystywano cztery systemy teleinformatyczne:

- Platformę Usług Elektronicznych (dalej: system PUE) – przeznaczoną dla wnioskodawców i umożliwiającą m.in.: złożenie wniosku o wsparcie oraz

²⁴ Dz. U. z 2024 r. poz. 1061, ze zm.

²⁵ Dalej: KPO.

²⁶ <https://www.gov.pl/web/arimr/dzialanie-1-wsparcie-mikro-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-na-wykonywanie-działalności-w-zakresie-przetwórstwa-lub-wprowadzania-do-obrotu-produktów-rolnych-rybołówstwa-lub-akwakultury> – dostępność w dniu 10 grudnia 2024 r.

- korekt i uzupełnień, odbieranie i wysyłanie korespondencji, zawarcie umowy, złożenie wniosku o aneks lub rozwiązanie umowy,
- Rejestr Dokumentów i Spraw (dalej: system ReD) – wewnętrzny system ARiMR umożliwiający wysyłanie, odbieranie i przechowywanie korespondencji,
- Lider (dalej: system Lider) – wewnętrzny system ARiMR zintegrowany z systemem PUE i Elektronicznym wnioskiem o płatność, wspierający obsługę całego procesu,
- Elektroniczny wniosek o płatność (dalej: system eWoP) – przeznaczony do obsługi wniosków o płatność.

(akta kontroli str. 82 plik 649)

Wnioski o wsparcie, ich korekty oraz uzupełnienia były sporządzane i przesyłane przez wnioskodawców przy użyciu systemu PUE, a ich wpływ do ARiMR był widoczny w systemie ReD, skąd były pobierane do systemu Lider i zapisywane na dysku ARiMR. Dokumenty nie były drukowane, weryfikowano je w postaci elektronicznej.

System ReD umożliwiał m.in. sporządzanie i wysyłanie korespondencji np. pism o uzupełnienie danych, umów i aneksów do umów. Pisma podpisywano elektronicznie w systemie Pro Centrum Smart Sign. Wysłanie pisma automatycznie generowało komunikat w postaci wiadomości mail lub sms do wnioskodawcy, a podgląd pisma zostawał udostępniony wnioskodawcy w systemie PUE, w którym wnioskodawca potwierdzał jego odbiór.

Po zakwalifikowaniu przedsięwzięcia do objęcia wsparciem ARiMR przekazywała wnioskodawcy w systemie PUE pismo stanowiące oświadczenie woli zawarcia umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem²⁷ wraz z umową i załącznikami. W piśmie informowano wnioskodawcę, że za dzień zawarcia umowy uważa się datę potwierdzenia odczytania tego pisma w systemie PUE. Zgodnie z § 7 ust. 6 i ust. 7 regulaminu wyboru przedsięwzięć do objęcia wsparciem, potwierdzenie odczytania wyżej wymienionego pisma, powinno nastąpić w terminie 14 dni od dnia jego otrzymania za pośrednictwem PUE. W przypadku braku potwierdzenia odczytania pisma w tym terminie umowę uznawano za niezawartą.

(akta kontroli str. 35-47)

W naborze w *Działaniu 1* w 11 przypadkach wnioskodawcy nie potwierdzili odczytu wyżej wymienionego pisma, co skutkowało uznaniem przez Agencję umów za niezawarte. Do pięciu z 11 wnioskodawców ARiMR wysłała ponowne powiadomienia o możliwości zawarcia umowy po upływie od 191 do 617 dni od dnia, w którym mogła tę czynność zrealizować, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 48 pliki 006-007, str. 230-261, 356-360)

Zawieranie umów poprzez potwierdzenie odczytania przez wnioskodawcę w systemie PUE pisma o oświadczeniu woli zawarcia umowy przez ARiMR dotyczyło wszystkich wnioskodawców, w tym spółek cywilnych. Agencja nie otrzymywała potwierdzenia dokonania odczytu wyżej wymienionego pisma przez każdego ze współników spółki cywilnej.

Prezes ARiMR wyjaśnił: *Logowanie (...) odbywa się z wykorzystaniem loginu nadanego w oparciu o numer producenta rolnego (nr EP) (...). Wymóg posiadania numeru EP określono w § 1 ust. 2 Regulaminu wyboru przedsięwzięć do objęcia*

²⁷ Dalej: umowa.

wsparcie z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (...): „Wsparcie może być udzielone osobie fizycznej, osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, która posiada status mikro-, małego lub średniego przedsiębiorstwa w rozumieniu przepisów załącznika I do rozporządzenia nr 702/2014, jeżeli co najmniej w dniu złożenia wniosku: ma nadany numer identyfikacyjny w trybie przepisów ustawy z dnia 18 grudnia 2003 r. o krajowym systemie ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności.”

Z wyżej wymienionych względów, do systemu teleinformatycznego Agencji mógł zalogować się wspólnik spółki cywilnej posiadający nr EP. Po zalogowaniu, w polu wniosku Rodzaj wnioskodawcy oznaczał Jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, a następnie zamieszczał we wniosku dane pozostałych wspólników spółki. Aby umożliwić zawarcie umowy ze wszystkimi wspólnikami spółki (...) udostępniono wnioskodawcom Oświadczenie o wyrażeniu zgody (...) na zawarcie umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem (...). Oświadczenie składane jest przez wszystkich wspólników spółki cywilnej. (...) dane osobowe wszystkich wspólników (...) zamieszczane są w komparycji umowy (...).

(akta kontroli str. 17-34)

W naborze w *Działaniu 1* około 73%²⁸ wniosków o wsparcie, które wpłynęły do ARiMR było niekompletnych i wymagało złożenia korekty. Dotyczyło to m.in. wniosków składanych w imieniu wnioskodawców przez firmy doradcze, które wysyłały niekompletne wnioski tylko po to, aby wpłynęły w terminie naboru. Systemy PUE i Lider umożliwiały przesłanie i przyjęcie niekompletnego wniosku. Według oświadczenia Zastępcy Dyrektora DOPI, w regulaminie naboru w *Działaniu 1* nie przewidziano z tego tytułu żadnych sankcji. Regulamin naboru w tym działaniu dopuszczał możliwość złożenia tylko jednej korekty wniosku o wsparcie. Wezwanie wnioskodawców do uzupełnienia niekompletnych wniosków wyczerpałoby limit korekt i uniemożliwiłoby korygowanie wniosków po ich ocenie przez pracowników ARiMR. Aby zapobiec odrzuceniu niekompletnych wniosków i zapewnić wnioskodawcom możliwość ich uzupełnienia w ARiMR wprowadzono mechanizm tzw. *pętliki*, opisany w dalszej części wystąpienia. Wskutek jego zastosowania do ARiMR wpływały dwie lub więcej, a nie jak wymagał regulamin naboru tylko jedna korekta wniosku.

(akta kontroli str. 35-47, 178-189)

W odniesieniu do możliwości wprowadzenia do systemów niekompletnych wniosków Prezes ARiMR wyjaśnił, że (...) *system PUE posiada funkcjonalność, która wymaga, aby dla załączników obowiązkowych wnioskodawca załączył do wniosku co najmniej jeden dokument. Brak załącznika blokuje wówczas możliwość wysłania wniosku. Nie ma jednak możliwości wprowadzenia kontroli na etapie składania wniosków w zakresie treści tych załączników, co może powodować, że składane dokumenty (załączniki) są niewypełnione lub wypełnione błędnie.*

Prezes ARiMR dodał: *Regulamin wyboru przedsięwzięć został opracowany i przyjęty przez MRiRW [Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi], tak więc Agencja (...) nie ma możliwości dokonywania zmian w regulaminie. Zasada jednokrotnego uzupełniania wniosku jest przyjęta we wszystkich działaniach/częściach inwestycji KPO, będących w kompetencjach DOPI ARiMR.*

(akta kontroli str. 17-34)

²⁸ Na podstawie bazy danych przekazanej przez ARiMR.

W naborze w *Działaniu 1* wnioskodawcy nie ustanawiali pełnomocników w systemie PUE. Logowanie do systemu PUE wymagało wprowadzenia numeru producenta, którego jedynym właścicielem był wnioskodawca. Zastępca Dyrektora DOPI nie miała wiedzy, czy wnioskodawcy, którzy mieli trudności ze złożeniem wniosku w postaci elektronicznej udostępniali komukolwiek swoje unikatowe dane do logowania. Poinformowała, że wnioskodawcy wskazywali we wniosku o wsparcie osoby do kontaktu wraz z numerem telefonu. Często byli to przedstawiciele firmy doradczej, która sporządzała wnioski. Do tych wskazanych osób ARiMR wysyłała powiadomienia związane z obsługą wniosku, np. o przesłaniu korespondencji. Powiadomienia i korespondencja były dostępne w systemie PUE po zalogowaniu.

System PUE umożliwiał sporządzanie w postaci elektronicznej i przesyłanie do ARiMR wniosków o płatność oraz ich korekt, które były widoczne dla pracowników Agencji w systemie eWoP. W *Działaniu 1* wnioski o płatność w postaci elektronicznej po zapisaniu na dysku ARiMR były drukowane wraz z załącznikami i weryfikowane w postaci papierowej.

Według oświadczenia starszego specjalisty w DOPI weryfikowanie dokumentów w postaci papierowej ułatwiało analizę dokumentów.

Naczelnik Wydziału Projektów Inwestycyjnych oświadczyła, że zgodnie z procedurą KPH-611-435-ARiMR/1/z²⁹ istnieje obowiązek drukowania dokumentów związanych z płatnościami dla beneficjentów, które wpłynęły do ARiMR w postaci elektronicznej, ponieważ w Agencji funkcjonuje system archiwizacji dokumentów papierowych.

(akta kontroli str. 35-47, 83 pliki 671-672)

Prezes ARiMR potwierdził, że w archiwizacji (...) *obowiązuje system tradycyjny, według którego należy przyjmować, ewidencjonować, wytwarzać, gromadzić, przechowywać oraz archiwizować dokumentację w postaci papierowej, przy czym dopuszczalne jest wykorzystanie narzędzi informatycznych oraz systemów dziedzinowych, przy zachowaniu warunków, o których mowa w Instrukcji kancelaryjnej.*

Prezes ARiMR ponadto wyjaśnił: *Z dniem 12.08.2024 (...) rozpoczęto prace nad dostosowaniem systemu ReD do systemu klasy EKD, który umożliwi m.in. elektroniczną archiwizację. Do czasu ukończenia prac wdrożeniowych nie jest możliwa zmiana przepisów kancelaryjno-archiwalnych, w tym Instrukcji kancelaryjnej i archiwalnej (...).*

(akta kontroli str. 17-34)

Pracownicy obsługujący wnioski o płatność w systemie eWoP nie mieli dostępu do informacji o wybranej przez wnioskodawcę formie powiadamiania. Wskutek tego, powiadomienia o konieczności uzupełnienia wniosku o płatność były wysyłane do beneficjentów zawsze w postaci wiadomości email, niezależnie od tego, jaką formę powiadamiania, email czy sms, wskazał beneficjent we wniosku o wsparcie.

(akta kontroli str. 35-47)

Prezes ARiMR wyjaśnił: *Dodanie nowego dokumentu w sprawach użytkownika (Wnioskodawcy) w PUE na etapie obsługi wniosku o objęcie wsparciem zawsze*

²⁹ Obsługa wniosku o płatność w ramach inwestycji koordynowanych przez MRiRW finansowanych ze środków planu rozwojowego Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) – str. 15.

powoduje pojawienie się powiadomień w systemie PUE dla tego użytkownika oraz kierowanie powiadomień za pomocą e-maila lub za pomocą sms. Powiadomienie e-mail lub sms może być generowane tylko dla tych beneficjentów, którzy wyrazili zgodę na korespondencję elektroniczną. (...) Ci wnioskodawcy, którzy wyrazili zgodę na otrzymywanie powiadomień na wskazany przez nich numer telefonu otrzymują wiadomość SMS (...). Na etapie obsługi wniosku o płatność beneficjenci nie mają obowiązku podawania adresu e-mail i numeru telefonu. Jednakże, aby powiadomienia SMS i e-mail mogły być doręczane, niezbędne jest ich wskazanie i wyrażenie zgody przez beneficjenta na swoim koncie na otrzymywanie powiadomień tymi kanałami w systemie eWoP. Beneficjenci zawsze będą jednak otrzymywać powiadomienia skierowane do nich kanałem Portal eWoP w zakładce Powiadomienia. Od razu po rejestracji użytkownika w portalu eWoP, w menu Powiadomienia do beneficjenta kierowane są w systemie eWoP wiadomości powitalne. Jedną z nich to przypomnienie o możliwości uruchomienia kanałów komunikacji SMS/-mail.

(akta kontroli str. 17-34)

Powyższe wyjaśnienia skrótowo objaśniają ogólne zasady komunikowania się z użytkownikiem systemu PUE. Nie tłumaczą jednak z jakiego powodu pracownicy weryfikujący wnioski o płatność byli pozbawieni informacji o formie powiadamiania wybranej przez wnioskodawcę ani dlaczego powiadomienia do beneficjentów były wysyłane zawsze przez pocztę elektroniczną zamiast w sposób wybrany i wskazany przez beneficjenta. Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że beneficjent mógł wybrać powiadomienia sms, ponieważ adres email podany w dokumentach mógł być adresem osoby lub podmiotu, który sporządzał wniosek o wsparcie beneficjentowi wykluczonemu cyfrowo. Taki beneficjent mógł w ogóle nie posiadać własnego adresu email, a wówczas kontakt za pomocą sms był dla niego jedyną formą kontaktu, umożliwiającą na bieżąco odczytywanie komunikatów z Agencji.

W naborze w *Działaniu 1* nie wystąpiły problemy z załączaniem i przysyłaniem przez systemy teleinformatyczne fotografii potwierdzających faktyczną realizację inwestycji przez beneficjentów.

W przypadku wypłaty zaliczek pracownicy Centrali Agencji mieli możliwość podglądu skanów weksli, które w oryginale w postaci papierowej beneficjenci złożyli w poszczególnych oddziałach regionalnych ARiMR.

(akta kontroli str. 35-47)

W celu poprawnego działania wszystkich funkcjonalności system PUE wymagał od użytkowników korzystania z komputerów z następującą konfiguracją:

- połączenie z siecią internet,
- przeglądarka internetowa: Microsoft Edge, Chrome, Opera, Mozilla Firefox w trzech ostatnich wersjach,
- włączenie obsługi technologii JavaScript oraz tzw. *cookies*³⁰.

(akta kontroli str. 190-193)

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) w Centrali Agencji nie uruchomiono punktu ze stacjonarnym stanowiskiem komputerowym przeznaczonym dla osób

³⁰ Pliki *cookies* (tzw. ciasteczka) – dane informatyczne, w szczególności pliki tekstowe, które przechowywane są w urządzeniu końcowym użytkownika strony www. Używane są najczęściej w celu optymalizacji procesu korzystania ze stron www oraz w celu gromadzenia danych statystycznych, które pozwalają identyfikować sposób korzystania użytkowników ze stron internetowych.

pozbawionych takiego urządzenia lub nieposiadających dostępu do łącza internetowego w celu umożliwienia tym osobom wypełnienia wniosku o wsparcie w postaci elektronicznej i przesłania go przy użyciu systemu teleinformatycznego. Nie zapewniono także mobilnych urządzeń dla wyżej wymienionych potrzeb.

(akta kontroli str. 35-47)

Prezes ARiMR wyjaśnił: *W przypadku Działania 1 KPO wnioski o wsparcie były składane poprzez system teleinformatyczny ARiMR z obszaru całego kraju. Ww. wnioski są wprowadzane i rozpatrywane w Centrali ARiMR jednakże przede wszystkim ze względu na duże odległości, które musieliby pokonywać wnioskodawcy planujący realizować przedsięwzięcia, celowym jest funkcjonowanie punktów informacyjnych w Oddziałach Regionalnych ARiMR (...). (...) gdyby w Centrali ARiMR pojawiła się osoba, która potrzebowałaby pomocy, z całą pewnością taka pomoc zostałaby udzielona. Od pracowników obsługujących infolinię ARiMR nie było sygnałów, że osoby wykluczone cyfrowo nie mogą ubiegać się o pomoc w ARiMR.*

(akta kontroli str. 17-34)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę na potrzebę uruchomienia stanowiska komputerowego z dostępem do internetu wraz pracownikiem udzielającym pomocy technicznej dla potencjalnych wnioskodawców wykluczonych cyfrowo. Takie stanowisko powinno funkcjonować i być dostępne stale, a nie dopiero po sygnale przekazanym przez osobę potrzebującą, w szczególności w sytuacji prowadzenia przez Centralę Agencji naboru wniosków wyłącznie w postaci elektronicznej.

Wnioskodawcy mieli możliwość zgłaszania problemów np. związanych z wypełnianiem i przysyłaniem dokumentów, odczytem korespondencji itp. poprzez kontakt mailowy, który pozwalał na przysyłanie zrzutów ekranu, poprzez kontakt z infolinią oraz telefonicznie i mailowo bezpośrednio do pracowników ARiMR.

(akta kontroli str. 35-47)

Zgodnie z deklaracją na stronie internetowej system PUE był dostępny dla osób o ograniczonej sprawności³¹.

(akta kontroli str. 192)

Zastępca Dyrektora DOPI nie miała wiedzy o tym, czy wypełnianie i przysyłanie dokumentów w systemie teleinformatycznym sprawiało trudności osobom niepełnosprawnym.

(akta kontroli str. 35-47)

Pełniący obowiązki Dyrektora Departamentu Zarządzania Informatyką (dalej: DZI) wyjaśnił: *Nie mam (...) wiedzy czy osoby niepełnosprawne miały trudności z ubieganiem się o pomoc w formie elektronicznej. Wydaje się jednocześnie, że osobom niepełnosprawnym z upośledzeniem narządów ruchu, z chorobami układu oddechowego i krążenia, z zaburzeniami głosu, mowy i choroby słuchu możliwość elektronicznej obsługi spraw jest pomocna. Natomiast osoby niepełnosprawne z chorobami narządu wzroku, niezależnie od postaci ubiegania się o pomoc (elektroniczna, papierowa), mają trudności w przygotowaniu niezbędnych*

³¹ <https://www.gov.pl/web/arimr/platforma-uslug-elektronicznych> - dostęp w dniu 13 grudnia 2024 r.

dokumentów – dla tej grupy należy wprowadzać stosowne warunki techniczne, które zostały zapewnione przez ARiMR.

(akta kontroli str. 200)

Prezes ARiMR zapytany, czy według jego wiedzy wypełnianie i przysyłanie dokumentów w systemach teleinformatycznych sprawiało trudności osobom niepełnosprawnym wyjaśnił: (...) *w odniesieniu do całego okresu kontroli (2021-2024) zarejestrowano jedynie 2 skargi dotyczące wykluczenia cyfrowego (w roku 2024 do 26 listopada) i obie zostały uznane za bezzasadne.*

(akta kontroli str. 17-34)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że wykluczenia cyfrowego nie należy wprost utożsamiać z niepełnosprawnością. Wykluczonymi cyfrowo mogą być osoby bez niepełnosprawności, ale pozbawione wiedzy, umiejętności lub możliwości technicznych.

System PUE był rozbudowywany i modyfikowany w trakcie naboru oraz weryfikowania przez pracowników ARiMR wniosków o wsparcie i wniosków o płatność z *Działania 1*. Występowały m.in. problemy z dostarczaniem przez wnioskodawców załączników do wniosków o wsparcie oraz przypadki przeciążenia i zablokowania systemu w wyniku złożenia zbyt dużej liczby wniosków o wsparcie w tym samym czasie. Niesprawne działanie systemów teleinformatycznych w procesie wzywania do uzupełnień braków we wnioskach złożonych przez system PUE spowodowało, że w lutym 2023 r.³² w systemie Lider udostępniono możliwość ponownego uruchomienia etapu wzywania do uzupełnień wniosków o wsparcie. Funkcjonalność polegała na możliwości ponownego wezwania do uzupełnienia (mechanizm tzw. *pętliki*), pomimo określenia w regulaminach poszczególnych naborów tylko 1-krotnego wezwania. Taka decyzja została podjęta w związku z wyjątkowymi okolicznościami, na które wnioskodawcy nie mieli wpływu. W systemie Lider udostępniono funkcjonalność zmiany statusu wniosku z *Niekompletny* na *Skorygowany przez PUE* oraz *Ponowna ocena na Do uzupełnienia*. Było to związane m.in. z brakiem możliwości odczytania przez wnioskodawców korespondencji elektronicznej przekazanej w systemie przez Agencję.

W związku z tym, ARiMR ponownie wysłała do wnioskodawców wezwania do złożenia lub skorygowania dokumentów oraz uzupełnienia wniosku, aby zapobiec konieczności odrzucenia wszystkich wniosków, w których wnioskodawcy nie zrealizowali w terminie w systemie PUE czynności wymaganych przez Agencję, a nie mogli ich zrealizować z powodu braku możliwości odczytania korespondencji przesłanej im w postaci elektronicznej.

Funkcjonalność wnioskowania o aneks do umowy przez system PUE uruchomiono w sierpniu 2024 r. Po jej uruchomieniu zmiany do aneksów wprowadzone przez beneficjentów były automatycznie widoczne tylko w systemie ReD. Do systemu Lider należało je wprowadzać ręcznie. Na dzień 27 listopada 2024 r. dotyczyło to około 1 tys. aneksów. Do dnia 27 listopada 2024 r. nie w pełni wdrożono funkcjonalność umożliwiającą obsługę następców/nabywców zawartych umów.

(akta kontroli str. 35-47, 411-417, 471 pliki 482-483, 488, 490)

Wobec braku pełnej funkcjonalności i czasowej niesprawności systemów Prezes

³² Pismo znak: ZP.20.DOPI.844.4.2023.ECH z 3 lutego 2023 r.

ARiMR wyjaśnił: *Konieczność uruchomienia naborów przeprowadzonych w 2022 roku z wykorzystaniem systemów teleinformatycznych wynikała wprost z regulacji zawartych w odpowiednich Regulaminach wyboru przedsięwzięć. Agencja wybrała najkorzystniejszą i najszybszą metodę realizacji ww. obowiązku, poprzez rozbudowę i dostosowanie istniejących już w ARiMR systemów. W chwili rozpoczęcia naborów zostały uruchomione wszystkie niezbędne funkcjonalności umożliwiające przyjęcie wniosków i ich weryfikację, a pozostałe wymagania systemowe były implementowane sukcesywnie i w miarę narastających potrzeb. (...) Standard taki używany jest przez wiele firm informatycznych oraz zgodny jest z metodykami zwinnymi prowadzenia projektów informatycznych. Metodyka zwinna polega na podziale wymagań biznesowych na mniejsze grupy funkcjonalności, które mogą być wdrażane jako oddzielne moduły w różnym czasie.*

Prezes ARiMR dodał, że w związku z modyfikacją istniejących lub wprowadzeniem nowych mechanizmów pomocowych w bardzo krótkim czasie zaistniała konieczność budowy i modyfikacji wielu systemów teleinformatycznych Agencji. (...) *mogą zdarzać się problemy, które w produkcyjnym działaniu aplikacji mogą powodować komplikacje techniczne, co może się przekładać na realizację biznesową poszczególnych funkcjonalności. Złożoność niektórych funkcjonalności oraz skomplikowanie procesu sprawia niekiedy, że dany zespół projektowy nie jest w stanie przewidzieć i uniknąć wszystkich możliwych problemów integracyjnych (...).*

(akta kontroli str. 17-34)

Od 1 marca 2023 r. za budowę, rozbudowę i utrzymanie m.in. systemów PUE, Lider i ReD, na podstawie umowy utrzymaniowej³³, odpowiadała powołana w tym celu Agro Aplikacje Sp. z o.o.

Zgodnie z załącznikiem nr 1 do umowy utrzymaniowej do końca lutego 2023 r. żaden z trzech wyżej wymienionych systemów nie był objęty service level agreement³⁴ (dalej: SLA), tj. nie był objęty gwarancją reakcji w określonym czasie na zgłoszone wady i problemy z funkcjonowaniem tych systemów.

(akta kontroli str. 78 plik 576, str. 82 plik 645, str. 89 pliki 794-804)

Pełniący obowiązki Dyrektora Departamentu Zarządzania Informatyką (dalej: DZI) wyjaśnił: *Do chwili zawarcia umowy na kompleksową obsługę informatyczną systemy PUE, Lider i ReD były obsługiwane poprzez własne zasoby osobowe ARiMR (pracowników ówczesnego Departamentu Informatyki (DI) lub Biura Projektów i Procesów (BPP)). (...) nie było ustalonego SLA w rozumieniu parametrów usługi usuwania wad (...). Poszczególne wymagania biznesowe i ich priorytetowość były każdorazowo indywidualnie ustalane pomiędzy Dyрекcją DI i BPP, a poszczególnymi komórkami organizacyjnymi, na rzecz których realizowane były poszczególne funkcje systemowe. (...) Dyrekcja DI i BPP nadawała odpowiedni priorytet działań kadrze informatycznej (...), a pracownicy (...) wykonywali zlecone im prace (...), ponosząc odpowiedzialność pracowniczą za prawidłową i terminową realizację. Pozwalało to na elastyczne ustalanie bieżących zadań dla posiadanych zasobów ludzkich, a w gestii Dyrekcji DI/BPP był nadzór nad prawidłowym przebiegiem procesu (...) (w miarę potrzeby uzupełnianych o kadry zewnętrzne wynajmowane jako tzw. body leasing, wykonujące prace pod bezpośrednim nadzorem pracowników merytorycznych ARiMR).*

³³ Załącznik nr 1 do umowy nr 8/DI/2023/2615 z 24 lutego 2023 r.

³⁴ Service level agreement – umowa gwarantowanego poziomu dostępności usług. Dokument, w ramach którego opisuje się warunki danej usługi IT z naciskiem na dostępność i na sposób rozwiązywania problemów.

Prezes ARiMR potwierdził powyższe wyjaśnienia.

(akta kontroli str. 17-34, str. 81 plik 644, str. 197-200)

Od marca 2023 r. SLA określony w załączniku nr 10 do umowy utrzymaniowej nakładał na Spółkę Agro Aplikacje obowiązki w zakresie czasu realizacji usuwania wad³⁵ dla systemów PUE, Lider i ReD. Czas usuwania wad wynosił:

- cztery dni robocze – dla zgłoszeń o priorytecie 1 (awaria³⁶),
- dziewięć dni roboczych – dla zgłoszeń o priorytecie 2 (błąd krytyczny³⁷),
- 20 dni roboczych – dla zgłoszeń o priorytecie 3 (błąd niekrytyczny³⁸).

Za zapewnienie ciągłego, bezawaryjnego i sprawnego korzystania m.in. z systemu eWoP w okresie objętym kontrolą odpowiadały DXC Technology Polska Sp. z o.o. oraz Asseco Polska S.A.³⁹

Umowa ze spółką Asseco Polska z kwietnia 2024 r., w SLA zawartym w załączniku nr 11, określała obowiązki wykonawcy w zakresie czasu reakcji i czasu realizacji zgłoszeń wad oraz definiowała poziom jakości środowiska produkcyjnego i aplikacji eWoP. Czas na usunięcie wad przez Spółkę Asseco, określony w SLA, ustalono na:

- 18 godzin – dla zgłoszeń o priorytecie 1,
- 80 godzin – dla zgłoszeń o priorytecie 2,
- 168 godzin – dla zgłoszeń o priorytecie 3.

Określony w umowie zawartej ze Spółką Agro Aplikacje gwarantowany czas na usunięcie w systemach teleinformatycznych wad o priorytecie 1 był dłuższy o 78 do 126 godzin, tj. nawet o 600%, wad o priorytecie 2 był dłuższy o 136 do 184 godzin, tj. nawet o 130%, a wad o priorytecie 3 był dłuższy o 312 do 456 godzin, tj. nawet o 171% od czasu na usunięcie wad w systemie eWoP gwarantowanego przez Asseco Polska S.A.

(akta kontroli str. 79-82 pliki 601-623, 659-662, str. 89 pliki 794-804)

Pełniący obowiązki Dyrektora DZI wyjaśnił: *Parametry SLA były przedmiotem negocjacji umowy pomiędzy ARiMR a Agro Aplikacje sp. z o.o., toteż nie mogły być jednostronnie narzucone w dowolny sposób. (...) poszczególne parametry usług są ustalane indywidualnie w zależności od danego systemu, którego dotyczą, jak również trybu zawarcia umowy (w trybie konkurencyjnym jest zdecydowanie większa możliwość swobodnego ukształtowania warunków świadczenia usług niż w trybie negocjacyjnym (...)). (...) w przypadku zamówienia publicznego udzielanego w trybie in-house, gdzie usługodawcą jest podmiot utworzony przez zamawiającego i całkowicie uzależniony od jego zamówień, ustalanie wymagających parametrów SLA przy stosunkowo niskiej realnej możliwości stosowania sankcji kontraktowych*

³⁵ Awarii, błędów krytycznych i błędów niekrytycznych.

³⁶ Awaria – wada powodująca brak możliwości wykorzystywania którejkolwiek z funkcji systemu informatycznego lub aplikacji w danym momencie przez wszystkich użytkowników w przynajmniej jednej lokalizacji Zamawiającego (Biuro Powiatowe, Oddział Regionalny, Centrala).

³⁷ Błąd krytyczny – wada polegająca na takim działaniu lub braku działania funkcji użytkownika, które uniemożliwia co najmniej jednemu użytkownikowi systemu informatycznego lub aplikacji realizację przynajmniej jednej krytycznej funkcji oprogramowania systemu informatycznego lub aplikacji.

³⁸ Błąd niekrytyczny – wada polegająca na nieprawidłowym działaniu lub braku działania funkcji systemu informatycznego lub aplikacji, które nie stanowi awarii ani błędu krytycznego.

³⁹ Umowa nr 83/DI/2022/2610 z 29 listopada 2022 r. zawarta z DXC Technology Polska Sp. z o.o., umowa nr 41/DI/2019/2610 z 18 czerwca 2019 r. zawarta z Asseco Polska S.A. oraz umowa nr 14/DZI/2024/2610 z 4 kwietnia 2024 r. zawarta z Asseco Polska S.A.

(ewentualne naliczenie wysokiej kary umownej spowoduje automatyczne zagrożenie płynności finansowej zależnego podmiotu) jest niecelowe. Charakterystyką zamówień in-house jest konieczność dostosowania parametrów zamawianych usług do faktycznych możliwości (potencjału) podmiotu zależnego, inaczej niż w przypadku zamówień konkurencyjnych, gdzie zamawiający ma swobodę w kreowaniu oczekiwanych warunków udzielenia zamówienia (...).

Biorąc pod uwagę, że umowa na kompleksową obsługę informatyczną jest zawarta do końca 2025 r. ARiMR podejmie negocjacje kolejnej umowy, w której ustalenie parametrów SLA dla poszczególnych systemów Agencji ponownie będzie przedmiotem uzgodnień pomiędzy Stronami.

(akta kontroli str. 197-200)

Prezes ARiMR wyjaśnił, że (...) nie można porównywać parametrów SLA dotyczących systemu eWoP z systemami PUE, Lider czy Red. Parametry SLA usług są ustalane indywidualnie w zależności od systemu (...). Ponadto, o ile w przypadku podmiotów zewnętrznych (...) SLA jest jedynym narzędziem do określenia oczekiwanego poziomu usług, to w przypadku Spółki Agro Aplikacje (...) ARiMR dysponuje innymi narzędziami pozwalającymi na kontrolę poziomu realizowanych usług i zapewnieniu ich na właściwym poziomie (...) ARiMR (jako właściciel), sprawuje nad ww. Spółką kontrolę (...) posiada szerszy wpływ na świadczenie zadań przez Spółkę, w tym realizację umów informatycznych niż w przypadku niezależnych podmiotów zewnętrznych takich jak np. Asseco Poland S.A.

(akta kontroli str. 17-34)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że bez względu na strukturę właścicielską to parametry określone w SLA, a nie pozaumowne ustalenia są wiążące dla stron umowy. Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli jakość usług świadczonych przez podmiot zależny nie powinna odbiegać od jakości usług dostępnych na wolnym rynku. Parametry zamawianych przez ARiMR usług powinny mieć wartości wymagane dla zapewnienia ciągłości działania systemów, a nie być dostosowywane do możliwości podmiotu zależnego w taki sposób, aby zminimalizować stosowanie sankcji kontraktowych. To spółka zależna powinna zapewnić poziom usług odpowiadający standardom rynkowym. Na uwagę zasługuje fakt, że wszystkie zgłoszenia nieusunięte w terminach określonych w SLA dotyczyły systemów PUE, ReD i Lider, tj. systemów, za działalność których odpowiadała Spółka Agro Aplikacje.

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) w Centrali ARiMR wystąpiło 45 awarii sprzętu zapewniającego dostęp do systemów teleinformatycznych, w tym pięć w 2021 r., 15 w 2022 r., 11 w 2023 r. i 14 w 2024 r. Dane te dotyczyły ogółu sprzętu⁴⁰, tj. nie tylko sprzętu przeznaczonego do systemów eWoP, PUE, ReD i Lider.

W wyżej wymienionym okresie⁴¹ w Centrali ARiMR zidentyfikowano 465 wad/błędów systemowych/ przerw w dostępności, w tym przerw wdrożeniowych⁴² systemów eWoP, PUE, ReD i Lider, w tym 173 przerwy w działaniu dotyczące systemu eWOP, 47 systemu PUE, 28 systemu ReD i 317 systemu Lider.

⁴⁰ Agencja nie posiadała informacji o awariach serwerów ze wskazaniem na konkretne systemy/aplikacje.

⁴¹ Systemy PUE i eWoP wdrożono produkcyjnie 30 sierpnia 2021 r. Prezentowane dane dotyczące tych systemów obejmują okres od 1 września 2021 r.

⁴² Dalej: przerwy w działaniu.

W 2021 r. miało miejsce 27 przerw w działaniu systemu eWoP, dwie systemu PUE, pięć systemu ReD i 55 systemu Lider. W 2022 r. było to odpowiednio: 60, sześć, cztery i 61, w 2023 r.: 57, 30, 12 i 102, a w 2024 r. (do 30 listopada): 29, dziewięć, siedem i 99 przerw w działaniu.

Wskutek 19 przerw w działaniu (dziewięciu systemu eWoP, pięciu systemu PUE i pięciu systemu Lider) niedostępność systemów trwała ponad 24 godziny. Trwające ponad dobę przerwy w działaniu wystąpiły w 2022 r. – dziewięć, w 2023 r. – osiem i w 2024 r. (do 30 listopada) – dwie. Ostatecznie każda z przerw w działaniu została usunięta.

(akta kontroli str. 78 plik 579, str. 82 plik 647, str. 89 pliki 781-788)

Prezes ARiMR wyjaśnił, że przerw wdrożeniowych, czyli planowanej operacji technicznej mającej na celu wdrożenie nowej funkcjonalności, restart serwera aplikacyjnego bądź bazy danych nie można traktować na równi z awarią systemu. *Każde takie wdrożenie jest planowane z reguły w czasie, kiedy pracownicy nie korzystają z danej aplikacji (...). (...) niektóre systemy pomimo przerwy wdrożeniowej nadal są dostępne dla użytkowników (...). Inne systemy potrzebują czasu na wprowadzenie zmian funkcjonalnych, ale (...) czas braku dostępu do usług jest ograniczony do minimum. (...) wskazana liczba 5 awarii dla aplikacji Lider trwających ponad 24 godziny, była weekendowym wdrożeniem funkcjonalnym a nie awarią.*

(akta kontroli str. 17-34)

Procedury obsługi zgłoszeń uregulowane były w umowach zawartych z podmiotami odpowiedzialnymi za funkcjonowanie poszczególnych systemów. Zgłoszenia były przekazywane, rejestrowane i obsługiwane przez System Obsługi Zgłoszeń udostępniony przez Agencję.

(akta kontroli str. 79-82 pliki 601-623, 659-662, str. 89 pliki 794-804)

W okresie objętym kontrolą w Centrali ARiMR odnotowano łącznie 19 999 zgłoszeń użytkowników do systemów wykorzystywanych w *Działaniu 1*, w tym: 12 686 zgłoszeń dotyczących systemu PUE, 3437 do systemu Lider, 1970 do systemu ReD i 1906 do systemu eWoP. Najwięcej zgłoszeń było w 2023 r. – 9300, w tym: 6881 do systemu PUE, 978 do systemu Lider, 776 do systemu eWoP i 665 do systemu ReD i w 2024 r. (do 30 listopada) – 5666, w tym: 3252 do systemu PUE, 1276 do systemu Lider, 646 do systemu ReD i 492 do systemu eWoP.

Po terminie określonym w SLA zamknięto 148 zgłoszeń: 142⁴³ w 2023 r. i sześć⁴⁴ w 2024 r. (do 30 listopada).

(akta kontroli str. 90 pliki 809-810)

Typowanie beneficjentów wsparcia do kontroli prawidłowości wykorzystania środków odbywało się w oparciu o zatwierdzone procedury regulujące przeprowadzanie czynności kontrolnych na etapie rozpatrywania wniosku o płatność oraz w okresie utrzymania efektów realizacji przedsięwzięcia (kontrola ex post). Próby do kontroli na miejscu dobierano metodą losową i metodą analizy ryzyka. W Centrali ARiMR zdiagnozowano czynniki ryzyka i przypisano im wagi. Wśród czynników ryzyka nie występowały takie, które byłyby przesłanką do typowania beneficjentów do kontroli z powodów wynikających z wykluczenia cyfrowego.

(akta kontroli str. 85-86 pliki 711-719)

⁴³ W tym 133 zgłoszenia do systemu PUE, osiem systemu Lider i jedna systemu ReD.

⁴⁴ Wszystkie zgłoszenia dotyczyły systemu PUE.

Zgodnie z informacją zamieszczoną na stronie internetowej <https://www.gov.pl/web/arimr/platforma-uslug-elektronicznych>⁴⁵, nadrzędnym celem wprowadzenia systemu PUE było usprawnienie i zwiększenie efektywności obsługi klientów ARiMR. System PUE miał m.in. uprościć składanie i obsługę wniosków, przyczynić się do zmniejszenia nakładu pracy oraz kosztów po stronie ARiMR, np.: poprzez brak dokumentów w formie papierowej oraz usprawnić kontakt beneficjentów z Agencją.

Prezes ARiMR nie dysponował skwantyfikowanymi danymi o ile skróciła się średnia liczba dni od wpływu do ARiMR wniosku złożonego przez system PUE do wypłaty środków beneficjentowi w porównaniu do wniosku złożonego w postaci papierowej. Wyjaśnił: (...) *ze względu na to, że każda sprawa stanowi indywidualny przypadek, nie ma możliwości jednoznacznego określenia, że obsługa wniosków w formie elektronicznej skróciła liczbę dni na rozpatrzenie wniosków i wypłatę środków.*

Prezes ARiMR nie wyjaśnił w jaki sposób system PUE, zgodnie z założeniami o braku dokumentów w formie papierowej, wpłynął na zmniejszenie nakładu pracy oraz kosztów po stronie ARiMR, skoro w Agencji istnieje obowiązek drukowania wniosków o płatność wraz z załącznikami wynikający z zasad archiwizacji dokumentów. Poinformował o rozpoczęciu w sierpniu 2024 r. prac, które umożliwią elektroniczną archiwizację dokumentów z systemu ReD.

(akta kontroli str. 17-34)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość polegającą na wysłaniu przez ARiMR do pięciu wnioskodawców (46%⁴⁶) ponownych powiadomień o możliwości zawarcia umowy po upływie od 191 do 617 dni od dnia, w którym Agencja mogła tę czynność zrealizować, co było działaniem nierzetelnym.

W sprawie nr:

- DOPI-84000-OR1000005/22 ponowne powiadomienie wysłano 10 lutego 2025 r., tj. po 252 dniach od następnego dnia roboczego następującego po upływie 14-dniowego terminu na potwierdzenie odczytania pisma P-3/614 przez wnioskodawcę; kwota przyznanego wsparcia: 860 tys. zł,
- DOPI-84000-OR0200068/22 ponowne powiadomienie wysłano 19 lutego 2025 r., tj. po 191 dniach od następnego dnia roboczego następującego po upływie 14-dniowego terminu na potwierdzenie odczytania pisma P-3/614 przez wnioskodawcę; kwota przyznanego wsparcia: 401 tys. zł,
- DOPI-84000-OR0200091/22 ponowne powiadomienie wysłano 20 lutego 2025 r., tj. po 415 dniach od następnego dnia roboczego następującego po upływie 14-dniowego terminu na potwierdzenie odczytania pisma P-3/614 przez wnioskodawcę; kwota przyznanego wsparcia: 1108 tys. zł,
- DOPI-84000-OR0500007/22 ponowne powiadomienie wysłano 20 lutego 2025 r., tj. po 617 dniach od następnego dnia roboczego następującego po przekazaniu przez Departament Prawny i Zamówień Publicznych ARiMR (dalej: DPiZP) stanowiska, o którym poniżej, kwota przyznanego wsparcia: 780 tys. zł,
- DOPI-84000-OR100073/22 ponowne powiadomienie wysłano 10 lutego 2025 r., tj. po 607 dniach od następnego dnia roboczego

⁴⁵ Dostęp w dniu 2 stycznia 2025 r.

⁴⁶ W Działaniu 1 w systemie PUE nie potwierdziło zawarcia umowy 11 wnioskodawców.

następującego po przekazaniu przez DPiZP stanowiska, o którym poniżej, kwota przyznanego wsparcia: 1460 tys. zł.

Kontakt z czterema z tych wnioskodawców został nawiązany przez pracowników ARiMR dopiero w styczniu 2025 r., tj. w trakcie niniejszej kontroli. Pracownicy Agencji wyjaśnili, że zrobili to na polecenie przełożonych. W sprawie nr DOPI-84000-OR100073/22 pracownik wyjaśnił, że kontaktował się niezwłocznie po stwierdzeniu braku odczytania umowy oraz w styczniu 2025 r. bez wskazania z czyjego polecenia.

W każdej z wyżej wymienionych spraw wnioskodawcy wyrazili wolę podpisania umowy. Wszystkie notatki służbowe dotyczące nawiązania kontaktu z wnioskodawcami w wyżej wymienionych sprawach zostały sporządzone przez pracowników ARiMR w dniu 20 stycznia 2025 r.

Ponadto pracownicy ARiMR wyjaśnili, że w sprawach nr: DOPI-84000-OR1000005/22, DOPI-84000-OR0200068/22 i DOPI-84000-OR0200091/22 wnioskodawcy wnosili w 2024 r. o przywrócenie terminu podpisania umowy, ale spotkali się z odmową ze strony Agencji.

(akta kontroli str. 48 pliki 002, 006-007, str. 230-261, 356-368)

W zestawieniu dotyczącym spraw, w których wnioskodawcy nie potwierdzili w systemie PUE odczytania pisma P-3/614, sporządzonym na potrzeby niniejszej kontroli w dniu 7 stycznia 2025 r., p.o. Dyrektora DOPI wskazał, że ze strony ARiMR nie podejmowano żadnych działań w związku z brakiem takich potwierdzeń.

(akta kontroli str. 48 pliki 002, 006-007)

Prezes ARiMR wyjaśnił: *W przypadku wnioskodawców, którzy nie potwierdzili w systemie teleinformatycznym woli zawarcia umowy (...), ARiMR wystosowała pisma informujące o pozostawieniu wniosku bez rozpatrzenia. W związku ze stanowiskiem Departamentu Prawnego ARiMR, dopuszczającym możliwość ponownego wysłania do wnioskodawcy pisma informującego o objęciu przedsięwzięcia wsparciem (...), podjęto rozmowy (telefonicznie) z tymi wnioskodawcami w celu ustalenia, czy nadal są zainteresowani (...) gotowością zawarcia umowy (...). (...) pięciu wnioskodawców wyraziło gotowość zawarcia umowy (...). (...) Departament Oceny Projektów Inwestycyjnych przygotował zlecenia operacyjne umożliwiające potwierdzenie w systemie teleinformatycznym woli zawarcia umowy.*

(akta kontroli str. 17-34)

Pełniący obowiązki Dyrektora DOPI, odpowiadając na pytanie dlaczego pracownicy DOPI kontaktowali się z wnioskodawcami w wyżej wymienionych sprawach dopiero w styczniu 2025 r. wyjaśnił: *W styczniu 2025 r. aktualne kierownictwo DOPI podjęło działania zmierzające do uregulowania tego zagadnienia. W wyniku konsultacji z przedstawicielami Departamentu Prawnego ARiMR dokonana została ponowna analiza stanu prawnego sytuacji (...) i analiza ta wykazała, że istnieje prawna perspektywa ponownego umożliwienia zawarcia umów w sytuacji uchybienia terminu dla tej czynności. W związku z powyższym dopiero w styczniu 2025 r., pracownicy merytoryczni otrzymali polecenie skontaktowania się z wszystkimi wnioskodawcami, którym odmówiono przyznania wsparcia z takiego powodu i ustalenia, czy wyrażają chęć zawarcia umowy.*

(akta kontroli str. 385-386)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że stanowisko, na które powołał się Prezes ARiMR było opracowane przez Departament Prawny i Zamówień Publicznych ARiMR (dalej: DPiZP) nie później niż 13 czerwca 2023 r. Wynika

z niego, że część wnioskodawców, którzy nie potwierdzili w terminie odczytania pisma P-3/614, zwróciło się o ponowne wysłanie tych pism, wskazując m.in. na problemy z odczytaniem powiadomienia sms oraz brakiem umiejętności obsługi komputera. DPiZP zwrócił uwagę, że skutek w postaci zawarcia umowy został uzależniony od czynności o charakterze technicznym, która ze swej istoty jest narażona na działanie czynników obiektywnych, np. związanych z awarią urządzenia, na które wnioskodawca otrzymuje informację o otrzymaniu pisma za pomocą PUE. DPiZP wskazał też na nieprecyzyjność powiadomień, jakie otrzymywali wnioskodawcy. Zdaniem DPiZP były one niejasne, bowiem nie określały, jaką czynność powinien podjąć wnioskodawca, aby doszło do skutecznego zawarcia umowy. Nie zawierały żadnej wskazówki co do tego, że wymagana jest z jego strony jakakolwiek aktywność, aby doszło do skutecznego zawarcia umowy. W konsekwencji DPiZP stwierdził, że zasadnym byłoby rozważenie przyjęcia rozwiązania systemowego polegającego na ponownym skierowaniu za pomocą PUE do wnioskodawców, którzy uchybili terminowi 14-dniowemu, pisma informującego o objęciu wsparciem przedsięwzięcia wraz z oświadczeniem woli ARiMR o zawarciu umowy.

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli fakt podjęcia przez Agencję działań zmierzających do podpisania umów po upływie ponad 18 miesięcy od otrzymania powyższego stanowiska świadczy także o nierzetelności w działaniu wobec osób wykluczonych cyfrowo. W stanowisku DPiZP jednoznacznie wskazano, że jedną z przyczyn niepotwierdzenia odczytania pisma P-3/614 był brak umiejętności obsługi komputera przez wnioskodawców, a ARiMR nie podjął czynności w celu sprawdzenia, czy brak potwierdzenia w systemie odczytania pisma nie był spowodowany jednym z czynników wykluczenia cyfrowego.

(akta kontroli str. 356-360)

W związku z tym, że Agencja w trakcie niniejszej kontroli podjęła czynności zmierzające do zawarcia umów o przyznanie wsparcia z wnioskodawcami w wyżej wymienionych pięciu sprawach, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego dotyczącego stwierdzonej nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Prezesi Agencji nie podejmowali wystarczających działań zmierzających do zidentyfikowania i monitorowania potrzeb osób i podmiotów wykluczonych cyfrowo w celu zapewnienia im równego dostępu do środków publicznych w naborach prowadzonych wyłącznie w systemach teleinformatycznych.

Struktura organizacyjna Agencji została przygotowana do realizowania takich naborów. Pracownicy byli kompetentni i posiadali uprawnienia do obsługi poszczególnych systemów. Wprowadzono też wewnętrzne procedury, które precyzyjnie opisywały przebieg procesów oceny wniosku o wsparcie i wniosku o płatność, zapewniając ich zgodność z przepisami i Regulaminem naboru.

Systemy teleinformatyczne wymagały usprawnień. Jedną z wad skutkowało w 2023 r. koniecznością wprowadzenia zmian w procedowaniu wniosków o wsparcie naruszających regulamin naboru.

W Centrali ARiMR w ogóle nie uruchomiono stanowiska komputerowego z dostępem do internetu dla osób wykluczonych cyfrowo.

Działania zmierzające do udzielenia wsparcia wnioskodawcom, którzy nie potwierdzili w terminie woli zawarcia umowy podjęto z nieuzasadnioną zwłoką nawet 617 dni.

2. Realizacja zadań związanych z naborem i dystrybucją środków publicznych, z zapewnieniem równego dostępu osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo

Opis stanu faktycznego

2.1. W ramach *Działania 1*, w okresie od 17 października do 18 listopada 2022 r., do Agencji wpłynęło łącznie 2056 wniosków (bez duplikatów), wszystkie w formie elektronicznej. Aż 73% z nich (1492 wnioski) wymagało korekty, z tego skorygowano 1154 wnioski (tj. 56%). O przeprowadzenie ponownej oceny wystąpiło 127 wnioskodawców. Do udzielenia wsparcia zakwalifikowano 837 wniosków, a 583 zweryfikowano negatywnie, odmawiając wsparcia. Nie wystąpiły przypadki pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia, 14 wnioskodawców złożyło do sądu administracyjnego skargę, nie zgadzając się z wynikiem ponownej oceny wniosku.

W ww. grupie, na dzień 26 listopada 2024 r. figurowało⁴⁷: 326 wniosków ze statusem *Zarejestrowany*, dwa – *Zweryfikowany*, jeden – *Kompletny*, 15 ze statusem *Niekompletny*, 59 ze statusami *Do uzupełnienia* lub *Do wyjaśnienia*, 87 – *Skorygowany przez PUE*, dwa ze statusem *Ponowna ocena*, dziewięć oznaczonych *Wpłynęły wyjaśnienia*. Wnioski te, do dnia 26 listopada 2024 r. nie zostały ostatecznie ocenione i nie podjęto decyzji co do ewentualnego wsparcia poszczególnych inwestycji. Było to naruszenie § 4 ust. 3 Regulaminu, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone Nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 48 pliki 003-005, str. 82 plik 650, str. 83 pliki 663-664. 178-189, str. 395)

W ww. grupie, 25 wniosków opisano statusem *Do umowy oczekujący na środki*. Pełniący obowiązki Dyrektora DOPI wyjaśnił, że ARiMR, zgodnie ze stanowiskiem MRiRW weryfikowała wnioski w ramach limitu. Po ustaleniu listy rankingowej, poddawano je weryfikacji według kryterium najwyższej liczby punktów. W ramach uzupełnień i wyjaśnień możliwe było stwierdzenie zawyżonej punktacji, co skutkowało utratą punktów i oznaczenie w systemie statusem *Do umowy oczekujący na środki*. Oznaczało to, że wniosek jest kompletny, ale znalazł się poza dostępnym limitem. Informacja ta nie była przekazywana wnioskodawcy – o zakwalifikowaniu do finansowania dowiadywał się dopiero w momencie przesłania pisma z umową o objęciu przedsiębiorstwa wsparciem. Ponadto dodał, że: *w ramach kontraktacji dla wniosków z wyższą punktacją stopniowo uwalniane są środki (...), czego wynikiem jest zawieranie umów w odniesieniu do wniosków, na które nie było pierwotnie środków*. Z wyjaśnień wynika też, że w 2024 roku, w ramach rewizji KPO zwiększono pulę dostępnych środków⁴⁸, co zaspokoiło zapotrzebowanie na część wniosków z ww. statusem.

Analiza listy rankingowej wniosków na podstawie określonych w regulaminie naboru kryteriów premiujących aktualnej na dzień 26 listopada 2024 r. wykazała jednak, że wnioski nie były poddawane weryfikacji według kryterium najwyższej liczby punktów określonej w liście rankingowej. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli, str. str. 178-189, str. 262 plik 003, str. 392, 394-395)

⁴⁷ Pozostałe wnioski miały status *Do rezygnacji*, *Do umowy z dostępnymi środkami*, *Podpisano umowę następcy*, *Rezygnacja*, *Z wypowiedzianą umową*, *Złożono wniosek następcy nabywcy*.

⁴⁸ MRiRW zwiększył budżet o 448,19 mln zł, a kolejne rozporządzenia nowelizujące wydłużyły termin realizacji przedsięwzięć – aktualnie do 31 marca 2026 r.

Spośród 127 wniosków, które wg stanu na dzień 26 listopada 2024 r. podlegały ponownej ocenie, w 102 sprawach, beneficjentom odmówiono udzielenia wsparcia, a w 19 przypadkach podpisano umowę. Ponadto, dwa miały status *Ponowna ocena*⁴⁹, dwa – status *Skorygowany przez PUE*⁵⁰, jeden wniosek miał status *Do uzupełnienia*, a jeden wnioskodawca zrezygnował. Najczęstszą przyczyną negatywnej weryfikacji wniosków były względy merytoryczne: niekompletne wnioski, niespełnienie przesłanek do udzielenia wsparcia, niedoręczenie wymaganych dokumentów.

(akta kontroli str. 48 plik 003-005, str. 78 plik 578)

W procesie naboru przeprowadzonego w 2022 r., nie zapewniono w pełni jego przejrzystości, gdyż dopuszczono możliwość ponownego uzupełnienia wniosku i złożenia korekty w trybie, który nie został sformalizowany w zapisach regulaminu i nie został podany do publicznej wiadomości. Przekraczano wynikający z regulaminu czas rozpatrywania wniosków, a Prezes ARiMR nie wystąpił z formalnym wnioskiem do MRiRW o wprowadzenie zmian w Regulaminie. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

Badanie próby 20 spraw zakwalifikowanych do wsparcia, wybranych według profesjonalnego osądu kontrolera wykazało, że:

- wszystkie wnioski złożono w formie elektronicznej w systemie teleinformatycznym i dotyczyły one uprawnionych beneficjentów,
- siedmiu z 20 wnioskodawców, w formacie osoba do kontaktu wskazało adres mailowy firmy doradczej lub konsultingowej,
- pracownicy zajmujący się sprawą mieli uprawnienia do obsługi wniosków w systemie teleinformatycznym, podpisywania umów, zatwierdzania i realizacji płatności,
- proces obsługi wniosku nie był w pełni zgodny z Regulaminem i procedurą 614, gdyż nie przestrzegano ustalonego trybu uzupełnienia braków we wniosku lub załącznikach, dopuszczając możliwość wielokrotnego korygowania, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,
- prawidłowo stosowano kryteria premiujące, które wyszczególniono w Regulaminie,
- korespondencję i umowy przygotowywano i przysyłało drogą elektroniczną,
- ze względu na przyjęty sposób aplikowania (za pośrednictwem PUE) nie była dostępna możliwość działania przez pełnomocnika. Istniało domniemanie, że wnioski złożył wnioskodawca, który w systemie uwierzytelniał się indywidualnym numerem producenta i hasłem,
- załączniki - oświadczenia osób trzecich, we wszystkich 16 sprawach, w których było to wymagane stanowiły skan dokumentu papierowego, żadnego z oświadczeń nie opatrzone podpisem elektronicznym tej osoby,
- uzupełnień lub korekt dokonano za pośrednictwem PUE (jeden z wnioskodawców zgłaszał problem ze złożeniem uzupełnień w tej formie),
- 10 z 20 wnioskodawców (50%), po wstępnej ocenie wniosku odmówiono udzielenia wsparcia, z tego ośmiu z nich, po dokonaniu korekty, uzupełnieniu wniosku lub złożeniu wyjaśnień. Czas od dnia złożenia wniosku do wysłania pisma o odmowie wsparcia wynosił w tych ośmiu przypadkach od trzech do 14 miesięcy,
- wszyscy ww. wnioskodawcy (10, tj. 100%) wystąpili z wnioskiem o ponowną ocenę wniosku, wszystkie wnioski rozpatrywano zgodnie z zasadą *dwóch par*

⁴⁹ Sprawy w trakcie rozpatrywania.

⁵⁰ Wpłynęła korekta, sprawa jest w toku.

oczu i przywrócono je do ponownej oceny, jednak w przypadku sześciu spraw nie poinformowano o tym niezwłocznie wnioskodawców, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,

- w czterech z ww. 10 spraw (40%), kwestie podnoszone we wniosku wiązały się z problemami technicznymi, tj. brakiem możliwości skutecznego załączenia dokumentów, błędami platformy PUE w trakcie składania uzupełnień, brakiem technicznej możliwości korekty⁵¹; ww. przedsiębiorcy sygnalizowali problemy techniczne i inne, które uniemożliwiły złożenie kompletu dokumentacji, potwierdzenie odczytania pisma itd.,
- w ramach ponownej oceny, we wszystkich przypadkach, wnioskodawców wzywano do uzupełnienia wniosków, a czterech także do złożenia wyjaśnień, przy czym proces obsługi wniosku po przywróceniu do ponownej oceny nie był w pełni zgodny z Regulaminem, gdyż nie przestrzegano trybu uzupełnienia wniosku lub usuwania błędów, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,
- we wszystkich 20 sprawach, umowy zawarto z uprawnionymi wnioskodawcami, a czas od złożenia wniosku o wsparcie do zawarcia umowy wynosił od pięciu do 23 miesięcy, przy czym czas rozpatrywania wniosku w każdym przypadku przekroczył określony w regulaminie, tj. 90 dni, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,
- 17 z 20 wnioskodawców, zgodnie z wymogami Regulaminu, osobiście przedłożyło w OR ARiMR weksel w postaci papierowej jako zabezpieczenie należytego wykonania umowy (w pozostałych trzech przypadkach wnioskodawcy w dniu analizy nie byli jeszcze do tego zobowiązani),
- przyznano i wypłacono zaliczkę na realizację przedsięwzięcia w każdym przypadku, w którym wnioskodawca zwrócił się o jej wypłatę, nie wzywano do zwrotu zaliczki wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości,
- dokumentacja spraw była kompletna,
- na dzień badania, tj. 28 listopada 2024 r. – w przypadku siedmiu spraw beneficjenci wsparcia złożyli wnioski o płatność. Wszystkie wnioski wpłynęły w terminach wynikających z umów lub aneksów.

(akta kontroli str. 178-189, 423-426, 454-527 pliki 001-2272)

Analiza ww. spraw, dla których wpłynęły wnioski o płatność wykazała, że proces ich obsługi nie był w pełni zgodny z procedurą 435, gdyż we wszystkich siedmiu sprawach wniosek o płatność nie został rozpatrzony w terminie dwóch miesięcy, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pięciu sprawach zlecono dokonanie płatności na wskazane w umowach rachunki bankowe, a środki zostały przebrane. Środki przyznano w wysokości zgodnej z wnioskiem, w kwocie nie wyższej od maksymalnej lub dokonywano redukcji kosztów po weryfikacji wniosku o płatność. W badanej próbie spraw przeprowadzono kontrolę na dokumentach, a w jednej z nich sprawie - kontrolę na miejscu (ex post). Szerzej na temat działań kontrolnych w dalszej części wystąpienia.

(akta kontroli str. 423-426)

Wnioski o wsparcie były weryfikowane i zatwierdzane w formie elektronicznej, a całość otrzymanej i wytworzonej dokumentacji była przechowywana w zasobach sieciowych, w wyodrębnionych folderach. Pracownicy DOPI lub BWI, oceniający wniosek o wsparcie nie wytwarzali dokumentacji w formie

⁵¹ Podnoszony brak technicznej możliwości wynikał z faktu, że wnioskodawca został wezwany do złożenia wyjaśnień, a nie do uzupełnienia i korekty wniosku.

papierowej. Wnioski o płatność i ich korekty z załącznikami, korespondencję, powiadomienia, raporty i notatki dokumentujące działania sprawdzające, skany deklaracji do weksla wraz z wekslem, umowę o objęcie przedsięwzięcia wsparciem i kartę weryfikacji wniosku o płatność drukowano, o czym szerzej w pierwszym obszarze wystąpienia

(akta kontroli str. 805-1075)

W badanej próbie stwierdzono sprawę, w której przyjęto niekompletny wniosek (puste załączniki), które następnie były uzupełniane po dokonaniu wezwania do złożenia uzupełnień. Nie stwierdzono korekt w formie papierowej.

(akta kontroli str. 423-426, 516 pliki 1905-1906)

2.2. Na próbie 10 spraw⁵², w których wnioskodawca nie zgodził się z rozstrzygnięciem i wystąpił o ponowną ocenę przedsięwzięcia, a w wyniku ponownej oceny wsparcie zostało udzielone ustalono, że:

- tryb postępowania z wnioskiem o ponowną ocenę przedsięwzięcia nie był w pełni zgodny z Regulaminem oraz procedurą 614, gdyż nie przestrzegano wymogu jednokrotnego wzywania wnioskodawców do uzupełnienia wniosku, o czym szerzej w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*,
- wniosek w każdej ze spraw rozpatrywał inny pracownik, a po przywróceniu, wracał do oceny do pierwotnie oceniającego.

Z przywoływanej decyzji Wiceprezesa ARiMR z 3 lutego 2023 r. wynikało, że wprowadzone rozwiązanie (tzw. pętelka) ma pozwolić na złożenie poprawnego i kompletnego dokumentu osobom, które z przyczyn technicznych nie miały możliwości skutecznego złożenia korekty lub uzupełnienia wniosku. Nie wskazano w nim jednak, że dopuszcza się możliwość wielokrotnego uzupełniania wniosku.

(akta kontroli str. 178-189, 411-417, 423-426, 471 pliki 482-483, 488 i 490, str. 514 plik 1816, str. 516 plik 1895-1896)

2.3. Analiza 10 wniosków o udzielenie wsparcia zweryfikowanych negatywnie wykazała, że:

- przestrzegano zasady umożliwienia złożenia uzupełnień lub wyjaśnień w sytuacji, gdy w ramach pierwotnej oceny pisma wzywające do uzupełnień lub wyjaśnień nie były kierowane,
- wnioski rozpatrywano zgodnie z *zasadą dwóch par oczu*,
- proces obsługi wniosku nie był w pełni zgodny z Regulaminem, gdyż nie przestrzegano określonego w nim trybu jednokrotnego uzupełniania i korygowania wniosków - umożliwiano wielokrotne uzupełnienie wniosku po przywróceniu do ponownej oceny. Szerzej na ten temat w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

W dziewięciu z 10 ww. spraw, wskazywane przez wnioskodawców argumenty dotyczyły kwestii merytorycznych, choć jeden z przedsiębiorców podnosił także problem długotrwałego, tj. niemal rok od złożenia wniosku - procedowania. W jednej sprawie, wnioskodawca podnosił problemy techniczne z systemem informatycznym. Trzy z ww. 10 spraw przywrócono do ponownej oceny, z tego – jeden przedsiębiorca zrezygnował z inwestycji, a dwie sprawy na dzień badania pozostawały w toku (jeden wnioskodawca złożył korektę wniosku, a jedna sprawa miała status *Do wyjaśnienia*). W pozostałych siedmiu sprawach do

⁵² Dobór wg profesjonalnego osądu kontrolera.

przedsiębiorców przesłano pisma informujące, że ARiMR podtrzymuje dotychczasowe stanowisko i odmawia udzielenia wsparcia.

Przyczyny odmowy wskazywane przez ARiMR to: dokonanie zmiany planu, do której wnioskodawca nie został wezwany, niedostarczenie dokumentów potwierdzających własność, współwłasność lub posiadanie zależne dla jednej z działek, brak właściwego uzupełnienia wniosku, zmiana formy prawnej (powstanie nowego podmiotu), niedostarczenie promesy kredytowej, niespełnienie warunków objęcia wsparciem. W każdej ze spraw, w której odmówiono udzielenia wsparcia, wnioskodawcę pouczono o możliwości wniesienia skargi do sądu administracyjnego.

(akta kontroli str. 178-189, str. 427-429, 454-804)

Określone w instrukcjach ARiMR, rozszerzenia plików które należało przekazać przez system teleinformatyczny były zgodne z załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 2012 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych⁵³ załącznikiem nr 2 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 maja 2024 r. w sprawie Krajowych Ram Interoperacyjności, minimalnych wymagań dla rejestrów publicznych i wymiany informacji w postaci elektronicznej oraz minimalnych wymagań dla systemów teleinformatycznych⁵⁴. (akta kontroli str. <https://www.gov.pl/web/arimr/dzialanie-1-wsparcie-mikro-malych-i-srednich-przedsiębiorstw-na-wykonywanie-działalności-w-zakresie-przetwórstwa-lub-wprowadzania-do-obrotu-produktów-rolnych-rybołówstwa-lub-akwakultury>)⁵⁵

Dane potwierdzające wysłanie pisma oraz powiadomienia lub komunikatu o oczekującej w PUE korespondencji były przechowywane w systemie RED, w systemie LIDER oraz w zasobach sieciowych w indywidualnych folderach. Informacja o nieodczytaniu wiadomości przez wnioskodawcę w PUE według wyjaśnień była widoczna dla pracowników obsługujących wnioski w systemie informatycznym. Wnioskodawcy zwracali się z prośbą o wsparcie, uwzględnienie złożonego wniosku, sygnalizowali problemy techniczne lub inne, które uniemożliwiały złożenie kompletu dokumentacji, potwierdzenie odczytania pisma. W rejestrze incydentów odnotowano zdarzenia związane z obsługą wniosków, w tym problemy z dołączeniem dokumentów.

(akta kontroli str. 82 pliki 651-658, str. 454-527 pliki 001-2272)

2.4. Proces kontroli beneficjentów wsparcia do kontroli prawidłowości wykorzystania środków uregulowano w procedurze KP-611-615-ARiMR/1/z. Zgodnie z jej zapisami, ARiMR realizuje kontrole: na zlecenie (na etapie obsługi wniosku o wsparcie, w każdym uzasadnionym przypadku), na miejscu (na etapie obsługi wniosków o płatność) i ex post (w okresie utrzymywania efektów realizacji przedsięwzięcia). Przyjęte rozwiązania zapewniały personalną rozdzielną funkcji związanych z oceną i zatwierdzaniem wniosku od funkcji kontrolnych.

Sposób doboru próby do kontroli określono w Procedurze KPH-611-35-ARiMR/18/z. Metoda losowa stosowana miała być jako pierwsza, a dobór do

⁵³ Dz. U. z 2017 r. poz. 2247.

⁵⁴ Dz. U. poz. 773.

⁵⁵ *Instrukcja wypełniania wniosku o objęcie wsparciem przedsięwzięcia związanego z częścią inwestycji Wsparcie mikro, małych i średnich przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego w ramach inwestycji.*

kontroli na miejscu miał odbywać się z uwzględnieniem zatwierdzonych na dany rok wag ryzyka. Na podstawie przedłożonych raportów ustalono, że z bazy 431 płatności typowań dokonywano co miesiąc, od sierpnia 2023 r. do stycznia 2025 r.⁵⁶, a do kontroli na miejscu wytypowano 41 spraw. Z przedłożonych *Rocznych planów kontroli na miejscu* wynika, że na rok 2023, zaplanowano ponad 4,5 tys. kontroli dotyczących KPO⁵⁷, na rok 2024 - 4,6 tys.⁵⁸, a na 2025 r. - 5,5 tys.⁵⁹ kontroli. Dane stanowiły prognozę, w podziale na województwa i działania pomocowe.

(akta kontroli str. 75-76 pliki 524-534, str. 83 pliki 665, 85-86 pliki 711-720)

Wśród kryteriów typowania do kontroli (na miejscu – na 2023 i 2024 r. i ex post – na 2024 r.) uwzględniono: wynik analizy raportów z systemu ARACHNE, kwotę pomocy, rodzaj inwestycji, okres od ostatniego typowania oraz rodzaj wniosku i czy jest to pierwszy wniosek o płatność. Udostępniona możliwość przesyłania zdjęć w formie elektronicznej nie była przesłanką typowania do kontroli osób wykluczonych cyfrowo, które nie miały takiej możliwości, odpowiedniego sprzętu, odpowiedniej przepustowości łącza, oprogramowania lub umiejętności. W analizie ryzyka nie ujęto kryterium związanego z brakiem możliwości lub umiejętności beneficjenta pozwalających na przesłanie dodatkowych zdjęć lub dokumentów np. za pośrednictwem aplikacji ani innych, związanych z obszarem wykluczenia cyfrowego beneficjentów.

(akta kontroli str. 85-86 pliki 711-720)

Pracownicy ARiMR na dzień 30 listopada 2024 r. przeprowadzili 50 kontroli prawidłowości wykorzystania środków przekazanych beneficjentom w ramach naboru przeprowadzonego w *Działaniu 1*. Przeprowadzono 32 kontrole na miejscu, dwie ex post i 16 kontroli na zlecenie. Na podstawie szczegółowej analizy dokumentacji 20 spraw⁶⁰ stwierdzono m.in., że:

- kontrolę przeprowadzono rzetelnie i w wymaganym terminie,
- sporządzono protokół z oględzin oraz wystąpienie pokontrolne,
- nie wystąpiły przypadki stwierdzenia nieprawidłowości, które skutkowałyby koniecznością wezwania do zwrotu środków wraz z odsetkami lub zwrotu zaliczki wypłaconej na realizację przedsięwzięcia wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem, pobranej nienależnie lub w nadmiernej wysokości,
- zachowano rozdzielność funkcji związanych z oceną i zatwierdzaniem wniosku od funkcji kontrolnych.

(akta kontroli str. 262-281 pliki 001-002, 009-502, 430-434, 440-444)

⁵⁶ Z wyłączeniem miesiąca stycznia 2024 r.

⁵⁷ Działanie 1 – 156; Działanie 3 – 99; Działanie 4 – 37; Działanie 5 i 6 – 3786 oraz Działanie 7 – 424.

⁵⁸ Działanie 1 – 92; Działanie 2 – 11; Działanie 3 – 18; Działanie 3a – 795, Działanie 4 – pięć; Działanie 5 – 3178, Działanie 6 – 385 i Działanie 7 – 171.

⁵⁹ Działanie 1 – 82; Działanie 2 – 53; Działanie 3 – 33; Działanie 3a – 792, Działanie 4 – 55; Działanie 5 – 1847, Działanie 6 – 2469, Działanie 7 – 119 oraz kontrole wsparcia unowocześnienia bazy dydaktycznej i demonstracyjnej na potrzeby rolnictwa 4.0 – 57.

⁶⁰ DOPI-84000-OR1400052/22, DOPI-84000-OR0500047/22, DOPI-84000-OR1400093/22, DOPI-84000-OR0500176/22, OR15-84000-OR1500190/22, DOPI-84000-OR1100030/22, DOPI-84000-OR0600063/22, 84000-OR0200010/22, DOPI-84000-OR08-00035/22, OR15-84000-OR1500023/22, DOPI-84000-OR070173/22/24, DOPI-84000-OR1200029/22, DOPI-84000-OR1100009/22, DOPI-84000-OR1100046/22, OR16-68600-OR16-00000020/24, DOPI-84000-OR1300005/22, DOPI-84000-OR0100066/22, DOPI-84000-OR0700011/22/24, DOPI-84000-OR0600067/22, 84000-OR0200101/22.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowość, polegającą na tym, że proces naboru i wyboru przedsięwzięć w ramach *Działania 1* z KPO prowadzono z naruszeniem zasad przejrzystości, równego dostępu do informacji o warunkach i sposobie wyboru przedsięwzięć do objęcia wsparciem oraz równego traktowania podmiotów wnioskujących o objęcie wsparciem, tj. zasad, o których mowa w art. 141za ust. 1 i 2 ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁶¹, gdyż:

- dopuszczono możliwość ponownego uzupełnienia wniosku i złożenia korekty w trybie, który nie został sformalizowany w zapisach Regulaminu i nie został podany do publicznej wiadomości, a Prezes ARiMR nie wystąpił do MRiRW o wprowadzenie do Regulaminu zmian w ww. zakresie.

Zgodnie z § 4 ust. 4 Regulaminu, w przypadku stwierdzenia przez Agencję braków we wniosku lub załącznikach, Agencja jednokrotnie wzywa wnioskodawcę do uzupełnienia lub poprawienia wniosku lub załączników w terminie siedmiu dni od dnia doręczenia wezwania. Tymczasem, w mailu z 3 lutego 2023 r. poinformowano o wprowadzeniu rozwiązania umożliwiającego ponowne wezwanie do uzupełnienia i skorygowania wniosku o wsparcie na etapie obsługi wniosku i jego ponownej oceny. Rozwiązanie to wprowadzono ze względu na niepoprawne działanie systemów informatycznych Agencji uniemożliwiających podjęcie jakichkolwiek działań przez wnioskodawców wezwanych do uzupełnienia oraz dokonanie pełnej korekty.

(akta kontroli, str. 178-189, 407-429, 471 pliki 482-483, 488, 490)

Z wyjaśnień Prezesa wynika, że w przypadku braku precyzyjności powszechnie obowiązujących przepisów, koniecznym stało się poszukiwanie rozwiązań służących przede wszystkim wnioskodawcom, z poszanowaniem ich równego traktowania. Ponadto Prezes wyjaśnił: *Działanie 1 zostało uruchomione jako jedno z pierwszych działań objętych wsparciem z planu rozwojowego w ramach KPO. ARiMR miała ograniczony czas na przygotowanie naboru (...) oraz nie dysponowała doświadczeniami z wdrażania instrumentów pomocowych w ramach KPO (...) korzystała przy tym z doświadczeń z wdrażania pomocy finansowej w zakresie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (...) Kierując się ww. doświadczeniem ARiMR w ramach roboczych ustaleń z MRiRW, sygnalizowała potrzebę wydłużenia terminu na rozpatrzenie wniosków przyrównując ich zakres i stopień skomplikowania do wniosków z ww. Programu.*

(akta kontroli, str. 437-439)

NIK zwraca uwagę na zasadność wystąpienia do MRiRW o wprowadzenie zmian w Regulaminie już w chwili ustalenia liczby wniosków o wsparcie, które wpłynęły. Już wówczas bowiem wywiązanie się przez ARiMR z określonego w Regulaminie terminu ich rozpatrzenia było mało prawdopodobne. Kolejnym sygnałem do zmian była skala wniosków niekompletnych i wymagających korekty, a następnym - problemy z obsługą PUE. Prezes ARiMR, w trakcie kontroli nie przedłożył dokumentów potwierdzających podjęcie takich działań.

- stwierdzono przypadki wielokrotnego (w analizowanej próbie spraw nawet trzykrotnego) uzupełniania i korygowania wniosku o wsparcie, podczas gdy niektórzy beneficjenci do dokonania korekty byli wzywani tylko jeden raz. Praktyka wielokrotnego wzywania do korekty nie znajdowała uzasadnienia

⁶¹ Dz. U. z 2025 r. poz. 198.

w piśmie Wiceprezesa ARiMR z 3 lutego 2023 r., o którym mowa powyżej ani w późniejszej korespondencji, którą przedłożono w trakcie kontroli NIK.

W analizowanej próbie 20 spraw, stwierdzono pięć⁶², w których wnioskodawca wezwany został do jego uzupełnienia i złożył trzy korekty (dwie sprawy w ramach pierwszej oceny wniosku i trzy po przywróceniu do ponownej oceny wniosku). Tymczasem, w badanej próbie 10 spraw przedsiębiorców, którym odmówiono udzielenia wsparcia, jednemu z wnioskodawców⁶³, ze względu na potwierdzone problemy techniczne, umożliwiono jednokrotne uzupełnienie dokumentów, a następnie odmówiono udzielenia wsparcia ze względu na nieprzedłożenie dwóch ofert lub innych dokumentów potwierdzających rozeznanie rynku w odniesieniu do planowanego kosztu pow. 20 tys. zł. Ponadto w jednej z analizowanych spraw⁶⁴, wnioskodawca świadomie złożył niekompletny wniosek (dwa puste załączniki opatrzone zapisem – *dokument zostanie przedłożony w ramach uzupełnienia*).

(akta kontroli, str. 423-429, 454-804, str. 454-527 pliki 001-2272)

P.o. Dyrektora DOPI wyjaśnił: *brak sankcji dla wnioskodawcy za złożenie wniosku niepoprawnie wypełnionego i niekompletnego pod kątem załączników spowodował, że w znacznej mierze właśnie takie wnioski zostały złożone. Agencja nie ma możliwości oceny przedsięwzięcia na podstawie „pustego”, błędnego formularza wniosku, jak też braku załączników. Zgodnie z przepisami, do każdego wnioskodawcy, wysyłane jest jedno wezwanie do korekty wniosku. (...) Każdy wnioskodawca, który dostarczył w ramach uzupełnień komplet dokumentów, podlegał ocenie merytorycznej i jeżeli w jej wyniku stwierdzono brak przejrzystości wniosku, oczywiste pomyłki pisarskie albo ujawniły się koszty niekwalifikowalne, (...) miał prawo do złożenia wyjaśnień. Jednakże, w ramach składania wyjaśnień nie ma możliwości poprawienia oczywistych błędów i pomyłek, sprostowań w systemie informatycznym itp. Dlatego też (jak również z powodu braku podstawy prawnej do odrzucenia takiego wniosku) wypracowano zasadę dotyczącą doprowadzenia do zgodności dokumentów z formularzem wniosku. (...) Agencja odrzuca wnioski (...), które po pierwszym wezwaniu (...) są ewidentnie i bezspornie niekompletne. Natomiast samo doprowadzenie do skompletowania dokumentacji i zgodności z formularzem wniosku, jak też w przypadku pojawienia się zupełnie nowych nieznanych okoliczności w wyniku dostarczenia dokumentów, jest właśnie działaniem zmierzającym do równego traktowania wnioskodawców oraz nieodrzucaania wniosków, w przypadku których wnioskodawca nie miał szansy na wyjaśnienia i korektę.*

Wyjaśnienia nie zasługują na uwzględnienie. Wprowadzony przez Wiceprezesa ARiMR mechanizm ponownego wezwania do uzupełnienia (tzw. pętelka) miał dotyczyć wyłącznie tych wnioskodawców, którzy z powodu problemów technicznych (problemów z PUE, błędów, awarii itp.) nie złożyli korekt (status wniosku na dzień 3 lutego 2023 r. „Niekompletny”) albo złożyli korekty niepełne (status „Skorygowany przez PUE”) i nie przewidywał wielokrotnego wzywania wnioskodawców. NIK docenia umożliwienie wielokrotnego korygowania wniosków przedsiębiorcom, w sytuacji określenia w Regulaminie tak restrykcyjnych warunków aplikowania o środki w systemie informatycznym, wskazuje jednak, że możliwość wielokrotnego korygowania dotyczyła tylko

⁶² DOPI-84000-OR0300101/22, DOPI-84000-OR0100067/22, DOPI-84000-OR0700298/22, DOPI-84000-OR1500054/22, DOPI-84000-OR0600004/22.

⁶³ DOPI-84000-OR0300093/22.

⁶⁴ DOPI-84000-OR0300101/22.

części wnioskujących o środki. Jednocześnie zwraca uwagę, że następujące zapisy Regulaminu: § 3 ust. 10⁶⁵, § 4 ust. 4⁶⁶ i § 4 ust. 12⁶⁷ wyraźnie wskazywały jakie warunki powinien spełniać kompletny wniosek o wsparcie i jakie są konsekwencje braku jego kompletności. Zdaniem NIK, przyjęcie niekompletnego wniosku w przywołanej wyżej sprawie (brak biznesplanu i dwóch ofert lub innych dokumentów potwierdzających rozeznanie rynku w odniesieniu do planowanego kosztu pow. 20 tys. zł), dawało przedsiębiorcy więcej czasu na skompletowanie wymaganych dokumentów.

(akta kontroli: str. 178-189, 409, 411-417)

- przekroczono określony w wewnętrznej procedurze czas rozpatrywania wszystkich siedmiu objętych analizą wniosków o płatność, co było niezgodne z regułą nr 8 Książki Procedur KPO *Obsługa wniosku o płatność w ramach inwestycji koordynowanych przez MRiRW finansowanych ze środków planu rozwojowego Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)* (KPH-611-435-ARiMR/1/z), która stanowiła, że *Agencja rozpatruje wniosek o płatność w terminie do 2 miesięcy od dnia jego złożenia* (z zastrzeżeniem reguły 9 i 10, tj. czasu na dokonanie uzupełnień i wyjaśnień).

(akta kontroli str. 83-84 pliki 677-691, str. 178-189, 423-426)

Pełniący obowiązki Dyrektora DOPI wyjaśnił, że przekroczenie wynika m.in. z dużego obciążenia pracowników w zakresie autoryzacji wniosków złożonych w ramach różnych programów, tj. PROW 2014-2020, PO Rybactwo i Morze, KPO oraz znaczącej rotacji pracowników. Ponadto wskazał, że przedsięwzięcia mają zróżnicowany i skomplikowany charakter, co wymaga dużego nakładu czasu pracy.

(akta kontroli: str. 409-410)

- wbrew wymogom określonym w § 5 ust. 7 i 8 Regulaminu, nie poinformowano wnioskodawców o przywróceniu wniosku do ponownej oceny. Zgodnie z ww. przepisem, Agencja dokonuje ponownej oceny przedsięwzięcia w terminie 14 dni od otrzymania wniosku o ponowną ocenę przedsięwzięcia i niezwłocznie po jej dokonaniu informuje wnioskodawcę o jej wyniku. Tymczasem analiza próby 10 spraw zakwalifikowanych do udzielenia wsparcia w wyniku ponownej oceny wykazała, że o wyniku oceny żaden z wnioskodawców nie został poinformowany odrębnym pismem. Przyjętą praktyką było wezwanie do uzupełnienia wniosku po jego przywróceniu do oceny. W przypadku sześciu² z 10 analizowanych spraw, wezwania te skierowano do wnioskodawców po upływie od sześciu do nawet 140 dni od wynikającego z § 5 ust. 7 terminu dokonania ponownej oceny.

(akta kontroli str. 178-189, 423-426)

Pełniący obowiązki Dyrektora DOPI wyjaśnił: *Zgodnie z obowiązującą książką procedur (...) w przypadku pozytywnego wyniku oceny (przywrócenie wniosku do rozpatrywania) nie było wysyłane pismo o wyniku oceny. Przyjęto wówczas założenie, że pozytywny wynik będzie równoznaczny z zaproszeniem wnioskodawcy do podpisania umowy. Powyższe nie zawsze można było zastosować, gdyż niezbędne*

⁶⁵ Za skuteczne złożenie dokumentacji w toku procedury ubiegania się o wsparcie, w tym wniosku oraz załączników, odpowiedzialność ponosi wnioskodawca.

⁶⁶ W przypadku stwierdzenia przez Agencję braków we wniosku lub załącznikach do wniosku, Agencja jednokrotnie wzywa wnioskodawcę do uzupełnienia lub poprawienia (...).

⁶⁷ Jeżeli (...) dokonane uzupełnienia bądź wyjaśnienia będą niepełne (...), jego przedsięwzięcie zostanie ocenione w oparciu o złożony wniosek oraz uzupełnienia, wyjaśnienia, którymi dysponuje Agencja.

było doprowadzenie wniosku do poprawności i kompletności, a więc wnioskodawca był wzywany do uzupełnienia/wyjaśnienia i w takim piśmie (w ten sposób) otrzymywał informację, że jego wniosek o wsparcie jest rozpatrywany. Podejście to zostało zweryfikowane i zmienione w ramach opracowania zmian do KP-611-614-ARiMR (wprowadzonej w życie 17.05.2024 r.) i o wyniku ponownej oceny (zarówno negatywnym, jak i pozytywnym) wnioskujący jest informowany niezwłocznie pismem P-5/614.

(akta kontroli str. 386)

- do dnia 26 listopada 2024 r., tj. przez ponad dwa lata od daty zakończenia naboru, nie dokonano weryfikacji 326 wniosków (do tych wnioskodawców nie skierowano żadnej korespondencji) i nie została zakończona weryfikacja 164 wniosków). Było to niezgodne z § 4 ust. 3 Regulaminu, który określał czas na rozpatrzenia wniosku. Zgodnie z ww. przepisem, Agencja miała rozpatrzyć wniosek w terminie 90 dni od dnia zakończenia naboru wniosków (do tego terminu nie wliczał się czas na dokonanie uzupełnienia i złożenie wyjaśnień)

(akta kontroli, str. 48 plik 003-005, str. 178-189, str. 262 plik 003, str. 423-426)

W przekazanej bazie wniosków (wg stanu na dzień 26 listopada 2024 r.) figurowało: 326 wniosków ze statusem *Zarejestrowany*, dwa – *Zweryfikowany*, jeden – *Kompletny*, 15 ze statusem *Niekompletny*, 59 ze statusami *Do uzupełnienia* lub *Do wyjaśnień*, 87 – *Skorygowany przez PUE*. Oznacza to, że choć nabór zakończył się w listopadzie 2022 r. nie podjęto decyzji co do ewentualnego wsparcia ww. inwestycji. W konsekwencji, jak wynika z listy rankingowej wniosków aktualnej na dzień 26 listopada 2024 r., figurują na niej wnioskodawcy ze statusem *Zarejestrowany*⁶⁸ z łączną liczbą punktów od zera do siedmiu (przykładowo: 7 pkt – 2 wnioski, 5 pkt – 98 wniosków) i jednocześnie wnioskodawcy z mniejszą liczbą punktów, tj. od zera do czterech i statusem *Do umowy oczekujący na środki*⁶⁹ (przykładowo: 0 pkt – 1 wniosek; 2 pkt – 1 wniosek; 3 pkt – 4 wnioski; 4 pkt – 1 wniosek).

(akta kontroli str. 48 plik 003-005, str. 262 plik 003, 445-453)

Z wyjaśnień p.o. Dyrektora DOPI wynika, że nabór cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem, co skutkowało wielokrotnym przekroczeniem przewidywanej liczby wniosków oraz dostępnego limitu środków. Na opóźnienia w weryfikacji wniosków wpłynęła duża ich liczba przypadająca na każdego weryfikującego pracownika oraz liczne problemy z systemem informatycznym. Wnioski pobierano do oceny zgodnie z kolejnością przysługiwania pomocy, ustalonej na podstawie kryteriów premiujących. Ponadto dodał, że *z uwagi na specyfikę przedsięwzięć, każdy wniosek wymagał specjalistycznej weryfikacji, (...) pod względem ekonomicznym, technologicznym i kosztorysowym*. Pełniący obowiązki Dyrektora DOPI wyjaśnił też, że punkty zostały automatycznie "nadane" w dniu składania wniosku przez PUE. Z wyjaśnień wynika, że w ramach weryfikacji zdarzały się sytuacje, w których punkty zredukowano na etapie weryfikacji wniosku, co skutkowało zmianą miejsca na liście rankingowej i umieszczeniem w pozycji poniżej limitu, w ramach którego dokonywano kontraktacji.

(akta kontroli str. 394-395, 403)

⁶⁸ W stosunku do tych wniosków nie podjęto żadnych czynności i nie wysłano żadnej korespondencji.

⁶⁹ Wniosek został zweryfikowany, jest kompletny i oczekuje na uwolnienie środków do wykorzystania.

Prezes ARiMR nie wskazał przyczyn naruszenia zasad przejrzystości, równego dostępu do informacji oraz równego traktowania wnioskodawców i odwołał się do wyjaśnień złożonych przez p.o. Dyrektora DOPI. Ponadto wskazał, że podnoszone kwestie wykraczają poza zakres przedmiotowy kontroli.

(akta kontroli str. 1104-1106)

Zdaniem NIK, powyższe wyjaśnienia potwierdzają, że problem wykluczenia cyfrowego wnioskodawców ubiegających się o wsparcie wyłącznie w systemie informatycznym nie został w ARiMR właściwie rozpoznany.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że w przypadku ww. 326 wniosków, do wnioskodawcy nie zostało nawet wysłane pismo wzywające do uzupełnienia wniosku. Z kolei, wnioskodawców, w stosunku do których zakończono weryfikację nie poinformowano o wyniku tej oceny i zakwalifikowaniu wniosku do wsparcia z zastrzeżeniem, że wniosek „oczekuje” na uwolnienie środków. Wnioskodawca informację zwrotną otrzyma dopiero w momencie wysłania w PUE pisma P-3/614 wraz z umową o objęciu przedsięwzięcia wsparciem, o ile wnioski te mieszczą się w limicie środków.

Na nieprzestrzeganie zasad przejrzystości, równego dostępu do informacji oraz równego traktowania wskazuje także fakt, iż powiadomienia do wnioskodawców, którzy nie potwierdzili w PUE odczytania pisma informującego o objęciu wsparciem przedsięwzięcia i oświadczenia woli ARiMR o zawarciu umowy skierowano dopiero w trakcie kontroli NIK, mimo wiedzy o awaryjności systemu PUE i istotnego ryzyka, że nieodczytanie ww. pism nie było zawinione przez wnioskodawców. Szerzej, kwestie te opisano w obszarze pierwszym niniejszego wystąpienia, w tym w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Powyższe ustalenia wskazują, iż naruszenie ww. zasad w szczególności dotyczyło osób wykluczonych cyfrowo, które by aplikować o środki, często korzystały z pomocy profesjonalnych firm doradczo-konsultingowych, co potwierdzają wyniki ankiet, o których szerzej w obszarze trzecim niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 395, 403-406)

OCENA CZĄSTKOWA

Prezesi ARiMR, w trakcie oceny złożonych wniosków wprowadzali doraźne rozwiązania, które choć nie były zgodne z Regulaminem, miały umożliwić wnioskodawcom złożenie kompletnego i poprawnego wniosku. Pomimo tego, nie zapewniono równego traktowania wnioskodawców, w tym w szczególności osób lub podmiotów wykluczonych cyfrowo. Wskutek niepodania stosowanych rozwiązań do wiadomości publicznej, nie zapewniono też w pełni równego dostępu do informacji o warunkach wyboru przedsięwzięć i pełnej przejrzystości procesu wyboru wniosków. Po ponad dwóch latach od zakończenia naboru (do 26 listopada 2024 r.) nie przeprowadzono oceny wszystkich złożonych wniosków i nie podjęto ostatecznej decyzji co do ewentualnego wsparcia poszczególnych inwestycji. Proces obsługi wniosków o płatność był natomiast prawidłowy, z zastrzeżeniem wydłużonego czasu ich rozpatrywania. Prawidłowo i rzetelnie kontrolowano prawidłowość wykorzystania przekazanych środków publicznych.

OBSZAR	3. Działania podejmowane przez Prezesa ARiMR w celu zapewnienia równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo
Opis stanu faktycznego	3.1. W ARiMR przyjęto <i>Strategię Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa na lata 2021-2027</i>⁷⁰, którą ze względu na wprowadzone zmiany w obsłudze informatycznej i związaną z tym koniecznością modyfikacji działań i wskaźników, we wrześniu 2023 r. zastąpiono Strategią ARiMR 2023-2027. W Strategii ARiMR 2023-2027 odniesiono się do przewidzianego w nowej perspektywie WPR wsparcia inwestycji dotyczących zwiększania dostępu do szybkiego internetu szerokopasmowego. Analiza strategiczna zakładała kontynuowanie działań usprawniających obsługę wnioskodawców/beneficjentów oraz zapewniających kompleksową obsługę mechanizmów pomocowych m.in. poprzez rozwój e-usług, w tym zaawansowanych form obsługi wniosków z wykorzystaniem generatorów e-wniosków oraz uczestnictwo w procesie transformacji cyfrowej. Wdrożenie innowacyjnych rozwiązań w obszarach obsługi beneficjentów uznano za szansę na optymalizację funkcjonowania Agencji, a cyfryzację ARiMR zaplanowano na poziomie umożliwiającym m.in. niemal w pełni cyfrową obsługę beneficjentów w ramach jednej zintegrowanej platformy internetowej. Jednocześnie, w przypadku pilnej potrzeby udzielania wsparcia, jak np. pomoc kryzysowa udzielana wąskiej grupie beneficjentów, założono obsługę wniosków w postaci papierowej. W Strategii 2023-2027 zidentyfikowano szanse związane m.in. z rozwojem cyfrowego zarządzania i realizacją założeń transformacji cyfrowej. Za jeden z kierunków działań przyjęto zapewnienie elektronicznej formy wniosków. Wartość docelową lub oczekiwaną tego kierunku, mierzoną liczbą rodzajów interwencji (mechanizmów pomocowych), dla których wdrożono e-wnioski w odniesieniu do wszystkich obsługiwanych przez ARiMR interwencji, określono na poziomie 95%. W Strategii ARiMR 2021-2027 zatwierdzonej w styczniu 2021 r. zakładano ograniczenie bądź wyeliminowanie papierowej formy wniosków w ramach transformacji cyfrowej procesów ARiMR do 100% w 2027 r. W wyżej wymienionych strategiach ani innych dokumentach wewnętrznych Agencji nie zaplanowano żadnych działań mających na celu zapewnienie równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo w naborach wniosków o wsparcie przeprowadzanych przez Agencję wyłącznie w systemach teleinformatycznych, o czym szerzej w sekcji <i>Stwierdzone nieprawidłowości</i>. (akta kontroli str. 48 plik 008, str. 81 plik 627, str. 89-90 pliki 793, 805-806) 3.2. W latach 2021-2024 (do 30 listopada) Prezes ARiMR i była Prezes ARiMR w odpowiedzi na prośbę ministrów właściwych do spraw rolnictwa 22-krotnie wyrażali opinie i zgłaszali uwagi do projektów rozporządzeń związanych z naborami wniosków, które były przeprowadzane w systemach teleinformatycznych. Opinie i uwagi nie miały związku z dostępnością lub utrudnieniami w dostępności do środków publicznych dla osób wykluczonych cyfrowo ani z problematyką wykluczenia cyfrowego. (akta kontroli str. 48-49 pliki 016-059)

⁷⁰ Dalej: Strategia ARiMR 2021-2027.

W okresie objętym kontrolą w ARiMR nie inicjowano ani nie realizowano działań we współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa ani ministrem właściwym do spraw cyfryzacji w zakresie zapewnienia równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo. Nie podejmowano takich działań ani w aspekcie ogólnym, ani w związku z naborami wniosków w postaci elektronicznej przeprowadzanymi przez ARiMR wyłącznie w systemie teleinformatycznym.

(akta kontroli str. 90 pliki 807-808)

W złożonych wyjaśnieniach Prezes ARiMR poinformował: *ARiMR uczestniczyła w procesie opiniowania dokumentów przekazywanych przez MC [Ministra Cyfryzacji], m.in. prowadziła działania w zakresie przeglądu aktów prawnych pod kątem zapewnienia domyślności cyfrowej procedur i usług oraz wprowadzania dalszych ułatwień i zmniejszania obciążeń prawnych (...).*

(akta kontroli str. 17-34, 262 pliki 006-007)

Najwyższa Izba Kontroli nie kwestionuje współpracy Agencji z Ministrem Cyfryzacji. Jednakże współpraca ta nie obejmowała tematyki zapewnienia równego dostępu do środków publicznych osobom wykluczonym cyfrowo. Należy zauważyć, że domyślność cyfrowa to nadrzędność rozwiązań cyfrowych nad rozwiązaniami tradycyjnymi. Przegląd aktów prawnych pod kątem zapewnienia domyślności cyfrowej nie wpłynął na dostępność środków publicznych dla osób pozbawionych kompetencji cyfrowych lub środków technicznych umożliwiających korzystanie z e-administracji.

3.3. W okresie objętym kontrolą w Agencji prowadzono działania informacyjne i promujące realizowane programy i nabory wniosków o wsparcie m.in. w środkach masowego przekazu, w tym poprzez własną stronę internetową oraz w czasie zorganizowanych spotkań. Realizowano także szkolenia dla pracowników ARiMR.

Dyrektor DAW oświadczyła: *ARiMR (...) skupia się na informowaniu o programach wsparcia dostępnych w ARiMR (...). Swoją politykę informacyjną realizuje m.in. za pośrednictwem środków masowego przekazu (...) oraz spotkań z rolnikami podczas wydarzeń targowo-wystawienniczych. Działania te skierowane są do wszystkich rolników, przedsiębiorców rolnych, przetwórców z sektora rolno-spożywczego i mieszkańców terenów wiejskich. Różnorodność kanałów informacyjnych i środków komunikacji zapewnia dotarcie z informacjami również do osób wykluczonych cyfrowo. Natomiast ARiMR nie prowadzi kampanii skierowanych wyłącznie do osób wykluczonych cyfrowo.*

Dyrektor DAW dodała: *ARiMR (...) przeszkolił grupę pracowników, tzw. asystentów ds. dostępności. Osoby te obsługują również beneficjentów wykluczonych cyfrowo (...). Celem szkoleń z zakresu komunikowania się z osobami ze szczególnymi potrzebami było, aby każdy Interesant/Beneficjent już od pierwszego kontaktu czuł się obdarzony zainteresowaniem, chęcią rozwiązania problemu oraz udzielenia pomocy.*

(akta kontroli str. 83 pliki 663, 665)

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) w ARiMR nie zaplanowano ani nie zrealizowano działań informacyjno-promocyjnych o treściach przeznaczonych dla osób wykluczonych cyfrowo, mających na celu pomoc takim osobom i wyrównanie szans w dostępie do środków publicznych.

Nie zaplanowano i nie prowadzono także działań szkoleniowych bezpośrednio związanych z możliwością rozwoju kompetencji cyfrowych skierowanych do

osób wykluczonych cyfrowo w związku z naborami wniosków w postaci elektronicznej przeprowadzanymi wyłącznie w systemie teleinformatycznym.

(akta kontroli str. 48 pliki 013-014)

Prezes ARiMR wyjaśnił, że informacje przekazywane były w wystąpieniach medialnych dotyczących np. dopłat bezpośrednich. Organizowano także lokalne spotkania z rolnikami, podczas których można było uzyskać informacje o tym jak wypełniać wnioski. *Specjalnych akcji kierowanych tylko do osób wykluczonych cyfrowo, które nie były jednocześnie akcjami informacyjno-promocyjnymi dotyczącymi naborów wniosków lub przypomnieniami o terminach nie było.*

Dodał, że potencjalni beneficjenci, również nieposiadający wystarczających kompetencji cyfrowych, w punktach informacyjnych mogli uzyskać kompleksową informację o instrumentach wsparcia oferowanych przez ARiMR.

Prezes ARiMR potwierdził, że zorganizowano szkolenia dla pracowników *w celu podniesienia ich świadomości oraz zapewnienia im niezbędnej wiedzy w zakresie obsługi beneficjentów ze szczególnymi potrzebami, w tym osób wykluczonych cyfrowo (...).* Tematyka szkoleń obejmowała m.in. *zrozumienie kwestii niepełnosprawności, (...) szczególne potrzeby osób niepełnosprawnych, bariery architektoniczne, bariery informacyjno-komunikacyjne i bariery cyfrowe oraz zasady obsługi, udzielania wsparcia i pomocy osobom niepełnosprawnym.*

Prezes ARiMR dodał: *Do ARiMR nie docierały (...) żadne sygnały od beneficjentów, którzy mieliby problemy ze złożeniem wniosków w formie elektronicznej. ARiMR ściśle współpracuje z instytucjami doradczymi, które pomagają beneficjentom w składaniu wniosków. Z tych instytucji również nie otrzymaliśmy żadnych informacji o potrzebach szkoleniowych w przedmiotowym zakresie.*

W oparciu o wyniki badań *Polska Wieś i Rolnictwo* Prezes wyjaśnił, że *Działania informacyjne ARiMR nt. wsparcia dla rolników zostały ocenione pozytywnie (...).* *Najwyższe uznanie uzyskały działania informacyjne realizowane za pośrednictwem punktów informacyjnych oraz portalu internetowego ARiMR. Bardzo dobrze i dobrze oceniło je odpowiednio 67,4% i 66,4% rolników (...).*

(akta kontroli str. 17-34)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że wymienione szkolenia dotyczyły wyłącznie pracowników Agencji i nie były skierowane do osób wykluczonych cyfrowo. Szkolenia asystentów ds. dostępności były potrzebne dla zachowania należytego poziomu obsługi klientów i beneficjentów ARiMR, a także dla zbudowania właściwego poziomu empatii wśród pracowników Agencji. Nie miały jednak żadnego wpływu na zwiększenie kompetencji cyfrowych u potencjalnych wnioskodawców. Pomoc ze strony asystentów ds. dostępności, choć służy potrzebom społecznym, jest ukierunkowana na inne cele.

Przekazywanie przez Agencję ogólnych komunikatów i informacji o realizowanych programach było celowe, ale nie było narzędziem, którego zastosowanie mogłoby pomóc osobom wykluczonym cyfrowo i wyrównać szanse tych osób w naborach prowadzonych wyłącznie w systemach teleinformatycznych.

3.4. W latach 2021-2024 (do 26 listopada) do Centrali ARiMR wpłynęło 776 skarg i wniosków, w tym w 2021 r. – 199, w 2022 r. – 178, w 2023 r. – 173 i w 2024 r. – 226. Dwie skargi złożone w 2024 r. związane były z trudnościami w wypełnieniu i złożeniu wniosków w systemie teleinformatycznym i wynikającymi z tego problemami w dostępie do środków publicznych z powodu wykluczenia cyfrowego. Jedna skarga dotyczyła nieudzielenia pomocy przez

pracowników Biura Powiatowego ARiMR we Włocławku przy składaniu wniosku o przyznanie płatności bezpośrednich, druga niewypłacenia środków pomimo złożenia takiego wniosku w aplikacji eWniosekPlus dostępnej przez system PUE. Skargi zostały na podstawie art. 232 § 1 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego⁷¹ przekazane organom niższego stopnia, zgodnie z właściwością odpowiednio do dyrektora Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Regionalnego ARiMR w Toruniu i dyrektora Opolskiego Oddziału Regionalnego ARiMR.

Zgodnie art. 232 § 3 wyżej wymienionej ustawy o przekazaniu skarg zawiadomiono równocześnie skarżących.

Obie skargi uznano za bezzasadne. Odpowiedzi na skargi dyrektorzy oddziałów regionalnych ARiMR przekazali do Biura Prezesa ARiMR.

(akta kontroli str. 82 plik 648, str. 87 pliki 742-746)

W Agencji opracowano roczne plany audytów i roczne plany kontroli wewnętrznych na lata 2021-2024.

Zatwierdzenie każdego z rocznych planów audytów poprzedzone było udokumentowaną oceną analizy ryzyka poszczególnych zadań audytowych.

W żadnej z analiz ryzyka nie ujęto zadań audytowych dotyczących wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów pomocy świadczonej przez ARiMR, trudności napotykanych przez osoby wykluczone cyfrowo w dostępie do środków publicznych w naborach wniosków o wsparcie przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych ani pomocy udzielanej takim osobom ze strony ARiMR.

Agencja nie udokumentowała analiz ryzyka poprzedzających sporządzenie planów kontroli wewnętrznych, ponieważ nie wymagał tego regulamin kontroli wewnętrznej w ARiMR⁷².

(akta kontroli str. 83 plik 665, str. 86-87 pliki 721-739)

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) pracownicy Agencji przeprowadzili 41 audytów (12 w 2021 r., 11 w 2022 r., 11 w 2023 r. i siedem w 2024 r.) oraz 66 kontroli planowanych i 18 kontroli doraźnych (odpowiednio 20 i osiem w 2021 r., 16 i sześć w 2022 r., 18 i dwie w 2023 r. oraz 12 i dwie w 2024 r.).

Żadne z zadań audytowych ani żadna z kontroli nie dotyczyła tematyki wykluczenia cyfrowego ani problemów związanych z dostępnością środków publicznych dla osób wykluczonych cyfrowo.

(akta kontroli str. 87 pliki 740-741)

Dyrektor DAW wyjaśniła: (...) *zadania audytowe są w szczególności skoncentrowane na działalności podstawowej ARiMR oraz na spełnianiu wymogów unijnych kryteriów akredytacji dla agencji płatniczej oraz standardów kontroli zarządczej.*

Podstawą analizy ryzyka przy planowaniu rocznym zadań audytowych są:

- wskazane przez Komitet Audytu priorytety do planów audytu wewnętrznego;
- ocena obszarów działalności ARiMR przez dyrektorów komórek organizacyjnych, Z-ców Prezesa oraz Prezesa ARiMR;
- analiza Centralnego Rejestru Ryzyk ARiMR w poszczególnych latach;
- cele i zadania ARiMR, w szczególności w zakresie roli Agencji Płatniczej;

⁷¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 572.

⁷² Wprowadzone zarządzeniami Prezesa ARiMR Nr: 74/2019 z 27 maja 2019 r., 154/2021 z 29 grudnia 2021 r. i 137/2024 z 23 grudnia 2024 r.

– inne dostępne informacje (...) np.: wyniki (...) audytów i kontroli, (...) skargi, itp. (...) w latach 2021-2024 uchwały Komitetu Audyt wskazywały, aby kierownicy komórek audytu wewnętrznego wyznaczając obszary działalności jednostki, w których zostaną przeprowadzone zadania zapewniające, przyjęli w szczególności działalność podstawową jednostki, którą nie jest kwestia wykluczenia cyfrowego. Podczas corocznego procesu planowania (...) nie były identyfikowane ryzyka związane z aspektem dotyczącym wykluczenia cyfrowego wśród potencjalnych beneficjentów. (...) nie były zgłaszane problemy związane z tym zagadnieniem. Również inne dostępne informacje (...) nie sytuowały zagadnienia wykluczenia cyfrowego wśród istotnych zagadnień, wpływających na działalności ARiMR. (...) W związku z powyższym, w latach 2021-2024 nie planowano, ani nie realizowano zadań zapewniających, ukierunkowanych bezpośrednio na badanie potencjalnego wykluczenia cyfrowego osób, które chciałby wnioskować o pomoc w ramach mechanizmów wdrażanych przez ARiMR (...). (...) temat wykluczenia cyfrowego nie był dotychczas zidentyfikowany w wyniku analiz poprzedzających opracowanie rocznych planów kontroli wewnętrznej, jako obszar wymagający kontroli. W związku z powyższym nie był on ujmowany w rocznych planach kontroli.

(akta kontroli str. 305-311)

ARiMR nie prowadziła rejestru kontroli doraźnych skargowych. Kontrole doraźne przeprowadzone w okresie objętym kontrolą nie obejmowały tematyki wykluczenia cyfrowego i dotyczyły: prawidłowości obsługi wniosków, poprawności funkcjonowania jednostek i komórek organizacyjnych Agencji, w tym m.in. etyki, podejrzenia wystąpienia zdarzeń korupcyjnych lub konfliktu interesów, zgodności procedur z przepisami prawa i poprawności zawierania umów z podmiotami zewnętrznymi.

(akta kontroli str. 83 plik 665)

3.5. W okresie objętym kontrolą w ramach świadczenia usług pomocy dla wszystkich zainteresowanych osób w ARiMR funkcjonowała bezpłatna infolinia dla obywatela oraz system powiadamiania Info SMS⁷³.

W celu zwiększenia dostępności informacji o instrumentach wsparcia oferowanych przez ARiMR oraz promocji tych instrumentów z dniem 1 września 2016 r.⁷⁴ kierownicy wszystkich biur powiatowych i dyrektorzy wszystkich oddziałów regionalnych Agencji zostali zobowiązani do uruchomienia *Punktów Informacyjnych ARiMR* (dalej: punkty informacyjne) wyposażonych w stanowiska komputerowe z dostępem do internetu i możliwością korzystania przez wnioskodawców i beneficjentów.

Podstawowym celem punktów informacyjnych było udzielanie informacji o instrumentach wsparcia i udostępnianie dokumentów aplikacyjnych. Ich koordynatorem został DAiS w Centrali ARiMR, który na podstawie raportów miesięcznych monitorował działalność punktów informacyjnych w odniesieniu do liczby i zakresu udzielonych porad. W DAiS sporządzano kwartalne *Raporty z obsługi Punktów Informacyjnych ARiMR* (dalej: raporty PI).

W głównych założeniach dotyczących punktów informacyjnych, sformułowanych w piśmie okólnym z 22 lipca 2016 r., nie ujęto zasad ani zakresu pomocy osobom wykluczonym cyfrowo, w tym pomocy ze strony pracowników Agencji przy korzystaniu przez takie osoby ze stanowiska komputerowego. Danych o pomocy osobom wykluczonym cyfrowo ani o liczbie obsłużonych w punktach

⁷³ Od 2017 r.

⁷⁴ Zgodnie z pismem okólnym znak: P-1517.DAiS-WAiS.244.1.2016.AK z 22 lipca 2016 r.

informacyjnych osób wykluczonych cyfrowo nie uwzględniały też raporty PI, w których ujawniano kwartalne statystyki o liczbie osób korzystających z punktów i liczbie udzielonych porad/informacji, bez odrębnych statystyk dla osób wykluczonych cyfrowo. W raportach PI nie monitorowano liczby porad udzielonych osobom wykluczonym cyfrowo w punktach informacyjnych.

(akta kontroli str. 35-47, 81 pliki 628-643, str. 88 plik 771)

Dyrektor DAW stwierdziła: *ARiMR zapewniała funkcjonowanie Punktów Informacyjnych, w tym stanowiska komputerowe oraz pracownika do pomocy dla beneficjentów ARiMR, co stanowi element udogodnień również dla osób wykluczonych cyfrowo. (...) osoby wykluczone cyfrowo - nie posiadające komputera, nie potrafiące obsługiwać go, bądź takie, które nie mają dostępu do Internetu - mogą uzyskać potrzebne informacje, a w razie potrzeby pomoc np. w technicznym wypełnieniu wniosku o wsparcie. (...) od lutego 2024 roku na stronie internetowej ARiMR uruchomiona została usługa tłumacza polskiego języka migowego. Ponadto w 2020 r. opracowano Poradnik savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami, który został przekazany do stosowania do wszystkich jednostek terenowych ARiMR (...). W ARiMR przygotowano szkolenie e-learningowe z zakresu komunikowania się z osobami ze szczególnymi potrzebami, które jest dostępne dla wszystkich pracowników ARiMR.*

(akta kontroli str. 83 plik 665)

Wyjaśniając pojęcie *technicznego wypełnienia wniosku* Dyrektor DAW podała, że jest to pomoc w zakresie technicznym przy obsłudze komputera, bądź w obsłudze aplikacji. (...) *to rolnik pracuje przy stanowisku komputera oraz w aplikacji (...). Pracownik stanowi wsparcie techniczne, udziela niezbędnych porad, jak prawidłowo wypełnić i złożyć wniosek. (...)*

Dyrektor DAW wyjaśniła ponadto: *W celu zapewnienia braku konfliktu interesów stosowane jest Oświadczenie o skorzystaniu z pomocy technicznej. Świadczona pomoc nie stanowi doradztwa. Jeżeli rolnik nie potrafi posługiwać się myszką pomoc może dotyczyć np. rysowania działek, wyboru upraw wskazanych palcem itp. Pomoc służy również szerszemu zrozumieniu komunikatów itp. Rolnik zobowiązany jest do złożenia oświadczenia, w którym potwierdzi, że bierze pełną odpowiedzialność za wszystkie dane wprowadzone we wniosku o przyznanie płatności. (...) Natomiast Pracownik, który udziela pomocy technicznej podpisuje przyjęcie Oświadczenia o skorzystaniu z pomocy technicznej i podlega wyłączeniu z obsługi wniosku w zakresie wprowadzania danych z wniosku, kontroli kompletności oraz kontroli administracyjnej tego wniosku.*

Odnosząc się do pomocy osobom wykluczonym cyfrowo w dostępie do środków publicznych w naborach przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych świadczonej w postaci: usługi tłumacza języka migowego, dostępności poradnika savoir-vivre wobec osób z niepełnosprawnościami oraz dostępności szkolenia z zakresu komunikowania się z osobami ze szczególnymi potrzebami, Dyrektor DAW wyjaśniła: (...) *osoba niepełnosprawna z problemami komunikacyjnymi spowodowanymi wadą słuchu może uzyskać informacje za pośrednictwem on-line tłumacza języka migowego podczas składania zdarzeń zwierzęcych w aplikacji IRZplus. Nie można wykluczyć, że osoby potrzebujące usług tłumacza migowego, czy osoby z niepełnosprawnościami mogły być także osobami wkluczonymi cyfrowo. A wówczas poradnik określający sposób zachowania wobec takich osób był bardzo pomocny dla pracowników ARiMR świadczących pomoc techniczną. Jednocześnie pomoc w elektronicznym składaniu wniosków oferują*

państwowe Ośrodki Doradztwa Rolniczego, jak również prywatne podmioty oferujące pomoc we wnioskowaniu o środki pomocowe.

(akta kontroli str. 305-311)

Najwyższa Izba Kontroli doceniając uruchomienie punktów informacyjnych zwraca uwagę, że ich podstawowym celem była działalność informacyjna i promocyjna. Nawet jeśli w tych punktach udzielano pomocy osobom wykluczonym cyfrowo, nie były one ukierunkowane na taki cel. Świadczy o tym fakt całkowitego braku wiedzy w ARiMR o liczbie osób wykluczonych cyfrowo, które ewentualnie zgłosiły się po pomoc do punktów informacyjnych ani o rodzaju udzielonej im pomocy. Należy podkreślić, że punktu informacyjnego ze stanowiskiem komputerowym, z którego mogłyby korzystać osoby wykluczone cyfrowo nie zapewniono w Centrali ARiMR, o czym szerzej we wcześniejszej części niniejszego wystąpienia.

Najwyższa Izba Kontroli zwraca także uwagę, że prywatne podmioty nie świadczyły osobom wykluczonym pomocy w zakresie wypełniania i wysyłania wniosków w postaci elektronicznej, ale odpłatne usługi. Pomoc ze strony Ośrodków Doradztwa Rolniczego (dalej: ODR) w tym zakresie była ograniczona. Nieodpłatnie ODR udzielały informacji, np. o możliwości wnioskowania o środki, zasadach i warunkach określonych w regulaminach poszczególnych konkursów. Fizyczne wypełnianie wniosków lub innych dokumentów w zdecydowanej większości było usługą płatną według cennika. Dla przykładu, cennik usług ODR w Modliszewicach obejmował opłaty za przygotowanie wniosków do działań realizowanych w ramach PROW 2014-2020, Planu Strategicznego WPR na lata 2023-2027 oraz Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności⁷⁵.

(akta kontroli str. 313-329)

W Centrali ARiMR nie realizowano innych, poza wyżej wymienionymi, bezpośrednich działań w celu udzielenia pomocy osobom wykluczonym cyfrowo i zapewnienia równego dostępu do środków publicznych. Nie podjęto ich również po ogłoszeniu naboru w *Działaniu 1*, który był przeprowadzony wyłącznie w systemach teleinformatycznych. W Agencji nie opracowano procedur pomocy osobom wykluczonym cyfrowo.

(akta kontroli str. 81 plik 626, str. 89 plik 805)

Prezes ARiMR wyjaśnił, że Agencja wykonuje zadania związane z realizacją części inwestycji KPO na podstawie Umowy w sprawie powierzenia części zadań, zawartej pomiędzy Skarbem Państwa - Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi (...). Wprowadzona w ramach działania 1 KPO zasada naborów wniosków o wsparcie wyłącznie w postaci elektronicznej (...) wynika wprost z regulacji prawnych (...). Agencja przekazała opracowane procedury i uzyskała ich akceptację bez dodatkowych zaleceń, a tym bardziej wskazania konieczności opracowania odrębnych procedur w zakresie pomocy wnioskodawcom wykluczonym cyfrowo.

(akta kontroli str. 17-34)

Dyrektor DAW stwierdziła: *W ARiMR nie opracowywano oddzielnych procedur w zakresie pomocy wnioskodawcom wykluczonym cyfrowo (w kontekście naborów wniosków przeprowadzanych wyłącznie w postaci elektronicznej w systemie teleinformatycznym). ARiMR zapewnia dostępność swojej strony internetowej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych, co ma zastosowanie do*

⁷⁵ <https://www.sodr.pl/> - dostępność w dniu 26 lutego 2025 r.

ePUE. W deklaracji dostępności widniejącej w ramach PUE (...), uregulowano kwestie problemów z dostępnością strony internetowej lub żądania potrzeby otrzymania informacji za pomocą alternatywnego sposobu dostępu oraz wskazano osobę kontaktową jako Koordynatora dostępności cyfrowej.

(akta kontroli str. 83 plik 665)

Najwyższa Izba Kontroli ponownie zauważa, że zapewnienie dostępności cyfrowej nie jest tożsame z udzieleniem pomocy osobom wykluczonym cyfrowo, które pozbawione wiedzy, umiejętności lub zasobów technicznych nigdy nie skorzystają z tylko teoretycznie dostępnych dla nich udogodnień wynikających z rozwoju cyfryzacji usług w administracji. Opracowanie odrębnych procedur pomocy osobom wykluczonym cyfrowo pozwoliłoby na ujednolicenie i uregulowanie zasad udzielania takiej pomocy w naborach bezwzględnie wymagających kompetencji cyfrowych od wnioskodawców i beneficjentów Agencji.

W ARiMR sporządzono i udostępniono wnioskodawcom *Instrukcję ustanawiania Pełnomocników ePUE*⁷⁶. W naborze w *Działaniu 1* pełnomocnicy nie składali wniosków o wsparcie w imieniu właściwych wnioskodawców.

(akta kontroli str. 35-47, 201-228)

Prezes ARiMR wyjaśnił: *W Działaniu 1 KPO nie przewidziano, aby wnioskodawca mógł działać przez pełnomocnika. Nie zostało to przewidziane w dokumentach i przepisach regulujących aplikowanie w ramach Działania 1 KPO, inaczej niż w interwencjach objętych Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (...). Funkcjonalność umożliwiająca ustanowienie pełnomocnika została wdrożona w PUE 2 kwietnia 2024 r. W związku z tym, w naborze wniosków (...) przeprowadzonym w dniach 17.10 - 18.11.2022 r. (...) nie była dostępna.*

(akta kontroli str. 17-34)

Badanie ankietowe przeprowadzone wśród wnioskodawców *Działania 1*⁷⁷ wykazało, że wnioskodawcy nie ustanawiali pełnomocników, ale przy wypełnianiu i wysyłaniu wniosku o wsparcie 71% z nich korzystało z pomocy, z czego 63% z odpłatnych usług. Opłaty za te usługi wynosiły nawet 45 tys. zł i mogły być określane wskaźnikiem procentowym w wysokości nawet 10% liczonym od kwoty netto wsparcia przyznanego na inwestycję.

Kontakt wyłącznie przy użyciu środków komunikacji elektronicznej za niewystarczający uważało 63% ankietowanych, 79% wnioskodawców stwierdziło, że nie potrafiłoby samodzielnie wypełnić wniosku o wsparcie w postaci elektronicznej, a 75% z nich wskazało na potrzebę bezpłatnych szkoleń i kursów z obsługi sprzętu komputerowego, użytkowania internetu i korzystania z udostępnionych przez Agencję programów, platform i aplikacji. Jednocześnie 67% ankietowanych zadeklarowało, że mając możliwość wyboru pomiędzy wnioskiem w postaci papierowej i elektronicznej wybrałoby elektroniczną postać wniosku.

(akta kontroli str. 229)

Zdaniem Najwyższej Izby Kontroli wyniki badania ankietowego wskazują, że osoby wnioskujące o środki publiczne akceptują elektroniczną postać wniosku.

⁷⁶ <https://www.gov.pl/web/arimr/platforma-uslug-elektronicznych; wersja 06/12/2024> – dostęp w dniu 16 grudnia 2024 r.

⁷⁷ Wysłano 100 formularzy ankietowych, zwrotnie otrzymano 24 wypełnione ankiety.

Jednak, aby móc samodzielnie korzystać z udogodnień wynikających z naborów przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych oczekują bezpłatnego wsparcia od instytucji organizującej te nabory, w szczególności w postaci kursów i szkoleń.

3.6. Prezes ARiMR zapoznawał się z publikacjami dotyczącymi tematyki wykluczenia cyfrowego⁷⁸. Analizował m.in. wyniki badań pn. *Polska Wieś i Rolnictwo* przeprowadzonych w 2024 r., które wykazały, że 89,3% rolników, pozytywnie oceniło jakość obsługi świadczonej przez ARiMR, w tym możliwość złożenia wniosku przez internet (81,2% oceniło bardzo dobrze i dobrze).

Wyjaśniając w jaki sposób zadbał o przekazanie informacji o wykluczeniu cyfrowym pracownikom ARiMR poinformował: *Publikacje dotyczące wykluczenia cyfrowego są powszechnie dostępne w sieci internetowej, do której dostęp mają pracownicy Agencji. Ponadto (...) w celu podniesienia świadomości pracowników ARiMR oraz zapewnienia im niezbędnej wiedzy w zakresie obsługi beneficjentów ze szczególnymi potrzebami, w tym osób wykluczonych cyfrowo DZZL [Departament Zarządzania Zasobami Ludzkimi] ARiMR zorganizował szkolenia.*

Prezes ARiMR nie udzielił odpowiedzi na pytanie, czy wyłącznie cyfrowa forma komunikacji jest wystarczająca ani czy dostrzega potrzebę korzystania przez wnioskodawców z papierowych dokumentów i osobistych kontaktów oraz tradycyjnej wymiany korespondencji. Wyjaśnił: *Agencja zapewnia wszystkim (...) możliwość komunikacji przy wykorzystaniu wszelkich dostępnych form komunikacji. Kontakt z ARiMR nie jest ograniczony do elektronicznych narzędzi komunikacji, gdyż zainteresowane osoby mają możliwość kontaktu osobistego, listownego, telefonicznego, jak również szerokiego katalogu elektronicznych form (email, ePUAP, edoręczenia, PUE, itd.). (...) elektroniczna forma składania wniosków o udzielenie wsparcia wynika z wymogów przepisów prawa unijnego oraz krajowego. (...) W związku z powyższym uważam, że wprowadzanie cyfrowych rozwiązań w obszarach obsługi beneficjentów jest niezbędne z punktu widzenia wymogów prawnych oraz sprzyja ograniczaniu czasochłonności działań dla rolników i jednocześnie jest szansą optymalizacji funkcjonowania Agencji.*

W opinii Prezesa ARiMR Agencja (...) stwarza równe szanse dla wszystkich osób zainteresowanych dobrowolnym ubieganiem się o udzielenie wsparcia finansowego. *Udostępnione narzędzia informatyczne zapewniają bezpieczne, równe dla wszystkich beneficjentów zasady ubiegania się o wsparcie oraz dostępu do środków publicznych. Ogłoszenia o naborach wniosków publikowane są przez Agencję z odpowiednim wyprzedzeniem, a terminy składania wniosków są wielotygodniowe, co stwarza warunki dla odpowiedniego przygotowania się beneficjentów do elektronicznego złożenia wniosków, w tym do zapewnienia najbardziej odpowiedniego dla nich wsparcia technicznego w tym procesie.*

Zdaniem Prezesa ARiMR, w naborach prowadzonych wyłącznie w systemach teleinformatycznych wnioskodawcy, którzy skorzystali z pomocy, otrzymali ją od bliskich, sąsiadów, doradców, itd. oraz z pomocy technicznej Agencji.

Prezes ARiMR wyjaśnił ponadto: *Dostęp do rzetelnej pomocy w aplikowaniu o środki finansowe był i jest potrzebny, niezależnie od formy składania wniosków. (...) w Polsce dostępne są liczne formy pomocy w tym procesie, zarówno nieodpłatne jak i płatne. Także ARiMR świadczy pomoc dla potencjalnych beneficjentów (m.in. infolinia, punkty informacyjne, pomoc techniczna) w zakresie na jaki pozwalają wymogi kryteriów akredytacji dla agencji płatniczych, w szczególności dotyczące*

⁷⁸ Cyfrowe Cienie Wykluczenia – Instytut Piaśń Śląskich, 2023 r.

konfliktu interesów.

(akta kontroli str. 17-34)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Strategiach ARiMR 2021-2027 i 2023-2027 ani innych dokumentach wewnętrznych Agencji nie zaplanowano żadnych działań pomocowych bezpośrednio ukierunkowanych na zapewnienie równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo w naborach wniosków o wsparcie przeprowadzanych przez Agencję wyłącznie w systemach teleinformatycznych. W świetle tego, że w ARiMR nie prowadzono monitoringu w zakresie potrzeb ani w zakresie pomocy udzielonej osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo oraz wobec zaplanowanej w powyższych strategiach ścieżki rozwoju przewidującej cyfrową obsługę beneficjentów i zapewnienie elektronicznej formy wniosków na poziomie 95% w 2027 r., było to działanie nierzetelne.

(akta kontroli str. 48 plik 008, str. 81 plik 627, str. 89-90 pliki 793, 805-806)

Dyrektor DAW oświadczyła: *W obowiązującej Strategii (...) nie wyszczególniano tematyki wykluczenia cyfrowego, natomiast zawarto odniesienie do działań mających na celu zwiększenie dostępności architektonicznej i cyfrowej dla osób ze szczególnymi potrzebami. (...) Zaplanowane (...) w obowiązującej Strategii, główne kierunki działań wskazują na potrzebę realizacji zadań mających na celu zwiększenie architektonicznej dostępności Jednostek Terenowych i Centrali ARiMR dla osób ze szczególnymi potrzebami (bez szczegółowego wyodrębniania tematyki wykluczenia cyfrowego). ARiMR zakłada, że w latach obowiązywania Strategii wzrośnie liczba jednostek dostosowanych pod względem architektonicznym dla osób ze szczególnymi potrzebami.*

(akta kontroli str. 83 plik 665)

Prezes ARiMR wyjaśnił: *(...) w Strategii wskazano, że wykorzystanie technologii cyfrowych w rolnictwie i obszarach wiejskich w UE jest średnio niskie, głównie ze względu na brak połączeń szerokopasmowych. (...) w przyjętej Strategii dopuszczono z uwagi na pojawiające się pilne potrzeby w zakresie udzielania wsparcia, możliwość prowadzenia obsługi wniosków w formie tradycyjnej, tzn. „papierowej” (...). To rozwiązanie umożliwia alternatywny do cyfrowego dostęp do cyfrowych kanałów komunikacji (aplikacji, strony internetowej). Powyższy zapis oznacza, że równocześnie z planowanymi pracami w obszarze cyfryzacji procesów realizowanych przez ARiMR przewidziana została w Strategii Agencji również możliwość uzyskania wsparcia finansowego realizowanego przez ARiMR przez osoby wykluczone z jej korzystania z różnych powodów. Ponieważ mogą wystąpić różne wykluczenia (m.in. cyfrowe, komunikacyjno-informacyjne, architektoniczne) lub utrudnienia (m.in. spowodowane wystąpieniem sytuacji nadzwyczajnych, klęsk żywiołowych), to dla takich podmiotów i sytuacji zastosowano opisowe określenie „wąskiej, dedykowanej grupie beneficjentów”. Przyjęte i stosowane rozwiązanie pozwala takim osobom na równy dostęp do środków publicznych.*

(akta kontroli str. 17-34)

Najwyższa Izba Kontroli zauważa, że zaprojektowane działania, mające na celu poprawę dostępności architektonicznej i cyfrowej dla osób ze

szczególnymi potrzebami, zmierzające do zwiększenia dostępności architektonicznej budynków oraz do zwiększenia dostępności cyfrowej służyły celom innym niż zapewnienie równego dostępu do środków publicznych osobom lub podmiotom wykluczonym cyfrowo. Dostępność cyfrowa wiąże się z udostępnieniem serwisów internetowych i aplikacji mobilnych w sposób umożliwiający korzystanie z nich przez osoby z zaburzeniami wzroku, słuchu, ruchu, niepełnosprawnością intelektualną oraz zaburzeniami poznawczymi⁷⁹. Pozwala zatem na korzystanie z technologii osobom z dysfunkcjami fizycznymi lub intelektualnymi, ale wyedukowanymi cyfrowo. Dostępność cyfrową zapewnia się np. poprzez umieszczenie napisów dla osób słabosłyszących czy zastosowanie technologii asystujących w postaci czytników ekranu dla osób niewidomych. Żadne z tych działań nie było zatem ukierunkowane na problematykę wykluczenia cyfrowego.

Obsługa wniosków w postaci papierowej została zaplanowana wyłącznie w pilnej potrzebie udzielania wsparcia, tj. w sytuacjach losowych i nieprzewidywalnych, a nie w celu udzielenia wsparcia osobom wykluczonym cyfrowo w naborach prowadzonych w systemach teleinformatycznych.

2. Prezesi ARiMR, kierujący działalnością Agencji⁸⁰, nie zadbali o to, aby w punkcie informacyjnym utworzonym w POR ARiMR zapewniono stanowisko komputerowe z dostępem do internetu i możliwością korzystania przez wnioskodawców i beneficjentów, co było działaniem nierzetelnym.

Dyrektor POR ARiMR dopiero pod koniec stycznia 2025 r. polecił utworzenie w tym oddziale stanowiska komputerowego umożliwiającego beneficjentom i wnioskodawcom Agencji korzystanie samodzielnie ze sprzętu komputerowego z dostępem do internetu.

Zgodnie z pismem okólnym znak: P-1517.DAiS-WAiS.244.1.2016.AK z 22 lipca 2016 r. kierownicy wszystkich biur powiatowych i dyrektorzy wszystkich oddziałów regionalnych Agencji zostali zobowiązani do uruchomienia *Punktów Informacyjnych ARiMR* wyposażonych w stanowiska komputerowe z dostępem do internetu i możliwością korzystania przez wnioskodawców i beneficjentów z dnia 1 września 2016 r.

(akta kontroli str. 88 plik 771, str. 335-336)

Prezes ARiMR wyjaśnił: (...) *obowiązek utworzenia w Podkarpackim Oddziale Regionalnym Agencji stanowiska komputerowego z dostępem do Internetu i możliwością korzystania przez wnioskodawców spoczywał na ówczesnym kierownictwie POR ARiMR. (...) obecne kierownictwo POR ARiMR, po zidentyfikowaniu przedmiotowego zagadnienia podjęło decyzję o utworzeniu takiego stanowiska, które działa od stycznia 2025 r.*

Prezes ARiMR wyjaśnił ponadto, że działalność punktów informacyjnych była przez niego nadzorowana poprzez analizę raportów w zakresie liczby udzielonych porad przekazywanych przez dyrektorów oddziałów

⁷⁹ <https://www.gov.pl/web/dostepnosc-cyfrowa/omowienie-wymogow-dostepnosc-cyfrowej-dla-podmiotow-publicznych>.

⁸⁰ Zgodnie z art. 8 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. z 2023 r. poz. 1199, ze zm.).

regionalnych, analizę raportu⁸¹ dotyczącego pomiaru wskaźników rezultatu określonych w Strategii komunikacji PROW 2014-2020 w zakresie wskaźnika nr 3, tj. *Ocena jakości udzielonej konsultacji w punkcie informacyjnym PROW2014-2020*, za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2024 r. oraz analizę raportów, w których zamieszczane są dane dotyczące liczby obsłużonych osób.

Prezes ARiMR dodał: (...) *do Dyrektorów Oddziałów Regionalnych zostało wysłane pismo z dnia 17.01.2022 r. (...) w sprawie bieżącej aktualizacji osób pełniących funkcje koordynatorów i zastępców koordynatorów Punktów Informacyjnych.*

(akta kontroli str. 1093-1096)

Najwyższa Izba Kontroli zwraca uwagę, że obowiązkiem Prezesa ARiMR jest sprawowanie stałego nadzoru nad działalnością Agencji, w tym nad działalnością punktów informacyjnych w oddziałach regionalnych. Bez względu na to, kto był bezpośrednio odpowiedzialny za utworzenie stanowiska komputerowego w POR ARiMR, obecny Prezes ARiMR przez ponad 12 miesięcy nie dostrzegł braku tego stanowiska. Może to świadczyć o tym, że nadzór sprawowany w oparciu o analizy raportów był niewystarczający i działania w zakresie nadzoru powinny zostać zintensyfikowane. Należy podkreślić, że raporty z działalności punktów informacyjnych nie zawierały żadnych danych o liczbie osób, które korzystały z udostępnionych stanowisk komputerowych.

W związku z tym, że w POR ARiMR w trakcie niniejszej kontroli uruchomiono stanowisko komputerowe z dostępem do internetu dla wnioskodawców i beneficjentów, Najwyższa Izba Kontroli odstępuje od formułowania wniosku pokontrolnego dotyczącego stwierdzonej nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Działania Prezesów ARiMR podejmowane wobec osób i podmiotów wykluczonych cyfrowo w celu zapewnienia im równego dostępu do środków publicznych w naborach przeprowadzanych wyłącznie w systemach teleinformatycznych nie były wystarczające.

W Strategii ARiMR 2023-2027 nie zaplanowano działań pomocowych dla osób i podmiotów wykluczonych cyfrowo, choć ścieżka rozwoju Agencji przewidywała cyfrową obsługę beneficjentów i zapewnienie elektronicznej formy wniosków na poziomie 95% w 2027 r.

W ramach prowadzonego nadzoru Prezesa ARiMR do stycznia 2025 r. nie zapewnili uruchomienia w POR ARiMR dla wnioskodawców i beneficjentów stanowiska komputerowego z dostępem do internetu.

Nie gromadzono ani nie monitorowano danych o liczbie osób wykluczonych cyfrowo, które mogły skorzystać ze stanowisk komputerowych w punktach informacyjnych utworzonych w oddziałach regionalnych i biurach powiatowych. Pomimo planów cyfryzacji ARiMR przeprowadzone w Agencji w latach objętych kontrolą audyty wewnętrzne nie dotyczyły problematyki wykluczenia cyfrowego i utrudnień w dostępności do środków dla potencjalnych beneficjentów.

⁸¹ Sporządzony m.in. na podstawie wyników ankiet wypełnionych przez osoby korzystające z punktów informacyjnych.

W latach 2021-2024 (do 30 listopada) Prezesi ARiMR nie podejmowali tej tematyki w ramach współpracy z ministrem właściwym do spraw rolnictwa i ministrem właściwym do spraw cyfryzacji ani w zrealizowanych szkoleniach i działaniach informacyjno-promocyjnych.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Uwzględnienie w Strategii 2023-2027 zadań związanych z monitorowaniem potrzeb i systemową pomocą dla osób i podmiotów wykluczonych cyfrowo.
2. Zapewnienie zasad przejrzystości, równego dostępu do informacji o warunkach i sposobie wyboru przedsięwzięć do objęcia wsparciem oraz równego traktowania podmiotów wnioskujących o objęcie wsparciem w naborach prowadzonych przez ARiMR.

Uwagi

NIK nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Kielcach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania
wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kielce, marca 2025 r.

Kontrolerzy
Marzena Baradziej
Doradca ekonomiczny

/ - /

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Kielcach
Dyrektor
Grzegorz Walendzik

/ - /

Krzysztof Kopeć
Doradca ekonomiczny

/ - /

Tomasz Majewski
Specjalista kontroli państwowej

/ - /

Zmian w wystąpieniu pokontrolnym dokonał:

Dyrektor
Delegatury NIK w Kielcach
Grzegorz Walendzik

.....
/podpisano elektronicznie/